

Evaluatie Weidevogelverbond
Eindrapport
Susan Martens, Henk ten Holt, 14 juni 2010

Colofon

Titel	: Evaluatie Weidevogelverbond
Opdrachtgever	: Interprovinciaal Overleg (IPO)
Kenmerk/Projectnummer	: 3315/HtH-RH
Datum	: 14 juni 2010
Projectomschrijving	: Evaluatie van het functioneren en de bereikte resultaten door het Weidevogelverbond. Het Weidevogelverbond is een samenwerkingsverband van alle partijen betrokken bij het weidevogelbeleid en – beheer. Het is in 2006 ingesteld ter uitvoering van het weidevogelbeleid in het Actieprogramma 'Een rijk weidevogellandschap'. In de evaluatie is met behulp van bronnenanalyse en interviews onderzocht hoe het verbond heeft gefunctioneerd en in welke mate het de beleidsdoelen heeft bereikt. Tevens wordt ingegaan op de toekomstige rol en meerwaarde voor het Weidevogelverbond.
Contactpersoon	: De heer J.G.C. Wellinghoff (secretaris Weidevogelverbond)
Adviseurs	: ir. H. (Henk) ten Holt, drs. S. (Susan) Martens, ir. A. (Arend) Middelburg

NovioConsult BV

Postbus 256, 6500 AG Nijmegen
telefoon 024 381 3333
fax 024 324 1971
www.novioconsult.nl
info@novioconsult.nl

Dit rapport is gekopieerd op 100% chloorvrij gebleekt papier, voorzien van de Nederlandse Milieukeur.

© Niets uit dit werk mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van NovioConsult.

Inhoud

1	Aanleiding, context en aanpak van de evaluatie	1
1.1	Aanleiding evaluatie Weidevogelverbond	1
1.2	Reikwijdte en context van de evaluatie	1
1.3	Samenhang met de evaluatie Kenniskring Weidevogellandschap	1
1.4	Focus en aanpak van de evaluatie	1
1.5	Opbouw van het rapport	2
1.6	Presentatie conceptresultaten en verslag Weidevogelverbond 20 mei 2010	2
2	Doelbereik	2
2.1	Inleiding	2
2.2	Nationale weidevogeldoelstelling	3
2.3	Centrale strategie	4
2.4	Bouwsteen structurele financiering	6
2.5	Bouwsteen ruimtelijke bescherming	9
2.6	Bouwsteen nieuw organisatiemodel (gebiedsgerichte aanpak)	10
2.7	Bouwsteen economische duurzaamheid agrarisch beheer	11
2.8	Bouwsteen vergroten draagvlak en deelnamebereidheid	12
3	Functioneren weidevogelverbond	14
3.1	Inleiding	14
3.2	Het weidevogelverbond als geheel	15
3.3	De afzonderlijke delen	17
4	Conclusies	21
5	Aanbevelingen	22
Bijlage 1	Bronnen	25
Bijlage 2	Respondentenlijst	27
Bijlage 3	Sheetpresentatie vergadering weidevogelverbond 20 mei 2010	29
Bijlage 4	Verslag Weidevogelverbond 20 mei 2010	55

1 Aanleiding, context en aanpak van de evaluatie

1.1 Aanleiding evaluatie Weidevogelverbond

In juni 2006 hebben alle bij de weidevogels betrokken instanties, te weten rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, natuurorganisaties, organisaties voor agrariërs en kennisinstellingen, onder de gezamenlijke noemer van het Weidevogelverbond, het actieprogramma 'Een rijk weidevogellandschap' gepresenteerd aan de toenmalige minister Veerman. Het doel van dit actieprogramma is het stoppen van de achteruitgang van weidevogels in 2010.

Bij de start van het Actieprogramma is afgesproken dat (het functioneren van) het Weidevogelverbond begin 2010 zou worden geëvalueerd. Deze evaluatie van het Weidevogelverbond was derhalve vooraf geprogrammeerd. Daarnaast vormen de voortgaande negatieve ontwikkeling van de weidevogelpopulaties en de breed gedeelde zorg over de effectiviteit van het huidige weidevogelbeleid en –beheer actuele aanleidingen voor deze evaluatie.

1.2 Reikwijdte en context van de evaluatie

Het Weidevogelverbond in ruimere zin is een breed samenwerkingsverband van alle bij de weidevogels betrokken organisaties en particulieren. Het Weidevogelverbond in engere zin bestaat uit een bestuurlijke regiegroep, een ambtelijke werkgroep en een onafhankelijke, beleidsadviserende kenniskring waarin onderzoek, onderwijs, beheer, beleid en communicatie vertegenwoordigd zijn.

De beoordeling van het functioneren van het Weidevogelverbond kan vanzelfsprekend niet los worden gezien van de voortgang en resultaten van het Actieprogramma waarvoor het is ingesteld. De evaluatie richt zich conform de wens van de opdrachtgever daarom op het functioneren van het Weidevogelverbond (in engere zin) **in relatie tot** het Actieprogramma 'Een rijk weidevogellandschap' (heeft het Weidevogelverbond de goede dingen goed gedaan?). De evaluatie vindt dus plaats in de context van het weidevogelbeleid en –beheer en de alsmat voortgaande achteruitgang van weidevogelpopulaties. Daarbij wordt de blik zowel op het verleden gericht als op de toekomst.

1.3 Samenhang met de evaluatie Kenniskring Weidevogellandschap

De Kenniskring is reeds in 2009 (intern) geëvalueerd. Het functioneren van de Kenniskring komt in deze evaluatie daarom alleen aan bod in relatie tot het functioneren van de regiegroep en werkgroep en voor zover een externe blik daaraan zinvolle perspectieven kan toevoegen.

1.4 Focus en aanpak van de evaluatie

In een evaluatie (van bescheiden omvang) van complex beleid in een complexe omgeving is het van belang om snel focus aan te brengen en resultaatgericht te werken. Dat vereist een weging van de relevantie van het grote aantal evaluatievragen en beschikbare bronnen voor de evaluatie. Deze weging is aan het begin van de evaluatie in overleg met de opdrachtgever en begeleidingscommissie uitgevoerd. Tevens is prioritering binnen de beschikbare onderzoekscapaciteit aangebracht door zo min mogelijk capaciteit te investeren in evaluatie- en onderzoeksvragen waarover een brede consensus lijkt te bestaan. De aanpak bestond uit bronnenselectie- en analyse (zie bijlage 1) en interviews met een selectie van respondenten (zie bijlage 2).

1.5 Opbouw van het rapport

In deze rapportage kijken we naar doelbereik op de drie niveaus die in het Actieprogramma te onderscheiden zijn:

- ▶ het niveau van de nationale weidevogeldoelstelling;
- ▶ het niveau van de centrale strategie;
- ▶ het niveau van de bouwstenen/uitvoeringssporen uit het Actieprogramma.

Voor het bepalen van doelbereik vormen de ambities uit het Actieprogramma steeds het voornaamste ijkpunt. Bij het in beeld brengen hiervan kijken we steeds terug maar ook vooruit: welke resultaten kunnen in de toekomst nog verwacht worden? De bespreking van het doelbereik betreft feitelijk de inhoudelijke kant van het Weidevogelverbond: wat hebben de verbondspartijen gedaan en wat is daarmee bereikt?

In de evaluatie kijken we daarnaast naar de organisatorische kant van het Weidevogelverbond. Hoe is door de verbondspartijen gewerkt aan het behalen van de resultaten, welke sturing heeft daarvoor plaatsgevonden, etc.? De vragen die hier gesteld worden betreffen het functioneren van het weidevogelverbond. We kijken daarnaar op twee niveaus:

- ▶ het functioneren van het weidevogelverbond als geheel;
- ▶ het functioneren van het weidevogelverbond op onderdelen.

Ook hier geldt weer dat we in eerste instantie terugblikken om vervolgens vooruit te kijken.

1.6 Presentatie conceptresultaten en verslag Weidevogelverbond 20 mei 2010

De conceptresultaten van deze evaluatie zijn op 20 mei 2010 door de onderzoekers gepresenteerd aan de vergadering van het Weidevogelverbond. De sheetpresentatie is in bijlage 3 opgenomen.

Het verslag van de discussie over de evaluatieresultaten is opgenomen in bijlage 4. Dit verslag is opgesteld door de secretaris van het Weidevogelverbond, de heer J.G.C. Wellinghoff.

2 Doelbereik

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt in beeld gebracht welke resultaten geboekt zijn door het Weidevogelverbond in de periode 2006-voorjaar 2010. De beschouwing van de resultaten vindt plaats in relatie tot het actieprogramma 'Een rijk weidevogellandschap'. De in het actieprogramma benoemde en bestuurlijk vastgestelde ambities vormen het ijkpunt voor beoordeling van de inhoudelijke voortgang die in de genoemde periode is geboekt. De evaluatoren zijn zich ervan bewust dat betrokkenen bij het weidevogelbeleid naast het actieprogramma wellicht ook andere referentiepunten hanteren, die ontleend zijn aan de dagelijkse realiteit en de steeds veranderende context van het weidevogelbeleid. Omdat deze ijkpunten persoonlijk bepaald zijn, onderling uiteenlopen en niet zijn vastgelegd, kunnen deze voor een onafhankelijke externe evaluatie echter niet als maatlat fungeren.

We gaan in dit hoofdstuk achtereenvolgens in op het doelbereik ten opzichte van:

1. de nationale weidevogeldoelstelling;
2. de centrale strategie voor het behoud van weidevogels;

3. de vijf afzonderlijke bouwstenen die in het actieprogramma zijn benoemd¹.
In de afbeelding hieronder is weergegeven hoe deze niveaus zich tot elkaar verhouden.

2.2 Nationale weidevogelgoalstelling

De nationale weidevogelgoalstelling luidt: In 2010 dient de achteruitgang van het nationale aantal weidevogels per soort gestopt te zijn. Na 2010 wordt een stijgende tendens gerealiseerd van het aantal in Nederland voorkomende weidevogels.

Volgens het Actieprogramma is dit een ambitieuze goalstelling. Het effect van maatregelen die nu worden genomen, zal zich pas op zijn vroegst na twee jaar kunnen vertalen in een groter aantal weidevogels gezien hun voortplantingscyclus. Daarom is de snelheid waarmee maatregelen geëffectueerd kunnen worden en de schaal waarop, bepalend voor het halen van de goalstelling. De verwachtingen moeten in dat licht worden gezien. Bron: Actieprogramma.

Uit diverse onderzoeken en de professionele expertise van de respondenten blijkt dat het niet gelukt is om de nationale weidevogelgoalstelling te halen. De Weidevogelbalans 2010 stelt dat er met uitzondering van een aantal eendensoorten (krakeend, wintertaling en zomertaling) voor alle andere soorten weidevogels sprake is van een negatieve trend in aantallen broedparen. De sterkste afname wordt gesignaleerd bij de steltlopers: "Vooral de achteruitgang van de scholekster in de laatste vijf jaar is opvallend groot: gemiddeld per jaar ruim 5% en dat betekent in 5 jaar tijd 25% minder broedparen. Bij grutto, kievit, wulp en watersnip is een vergelijkbare

¹ In feite worden zes bouwstenen benoemd, maar de eerste bouwsteen 'Inrichten en beheren van voldoende areaal' overlapt inhoudelijk volledig met de centrale strategie c.q. vormt daar de uitvoeringsgerichte uitwerking van. De evaluatie daarvan wordt daarom meegenomen bij de evaluatie van de centrale strategie.

aantalvermindering te zien.” (SOVON, Landschapsbeheer Nederland, 2010). In de monitor 2008 ‘Broedvogels in Nederland’ wordt opgemerkt dat het dieptepunt op sommige plaatsen mogelijk bereikt is en de aantallen op een laag niveau gestabiliseerd zijn (SOVON, 2010).

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat sprake is van een voortgaande negatieve tendens in het aantal in Nederland voorkomende weidevogels en dat de achteruitgang nog niet is gestopt. Daarbij dient overigens opgemerkt te worden dat de op dit moment meest recente gegevens betrekking hebben op het jaar 2008, over 2009 en 2010 zijn nog geen studies voltooid.

Vooruitblik

Vooruitkijkend geven de door ons bevroegde verbondspartijen allen aan dat er op dit moment geen concreet zicht is op een trendbreuk in de nabije toekomst. Diverse leden geven echter aan nog wel hoop te hebben dat populaties van uiteenlopende soorten binnen afzienbare termijn zullen stabiliseren op het niveau van een weliswaar kleinere maar duurzame populatie. Als belangrijkste reden hiervoor worden de positieve ervaringen genoemd die gedurende de looptijd van het verbond zijn opgedaan in specifieke (pilot)gebieden. In deze gebieden, onder meer uit het project Nederland Weidevogelrijk, is het door samenwerking en succesvolle combinatie van maatregelen gelukt de negatieve trend in weidevogelaantallen te keren. In deze gebieden is duidelijk geworden welke inspanning nodig is om positieve resultaten te boeken. Volgens respondenten zijn deze positieve ervaringen verankerd in de nieuwe subsidieregeling Natuur & Landschap (SNL) die sinds 2010 van kracht is. De effecten op de landelijke weidevogelstand van de doorwerking van de nieuwe weidevogelpakketten moeten derhalve nog zichtbaar worden. Als evaluatoren achten wij deze redenering plausibel, met dien verstande dat de omvang van het nog te bereiken effect zeer onzeker is. Schroeder et al (2010) hebben in een recent artikel een poging gedaan om de ontwikkeling van de Nederlandse gruttopopulatie te voorspellen. Bij voortzetting van het huidige beleid achten zij een ‘silent spring’ op het Nederlandse platteland zeer aannemelijk. Om de achteruitgang te stoppen, zijn ingrijpende maatregelen nodig.

2.3 Centrale strategie

Om de in bovenstaande paragraaf beschreven nationale weidevogelstelling te halen is in het Actieprogramma de volgende centrale strategie geformuleerd:

De centrale strategie bestaat uit het inrichten en beheren van leefgebieden naar drie categorieën landschappen voor weidevogels:

- ▶ leefgebied voor de zeer kritische weidevogels (niveau kemmaan): ca. 30.000 hectare;
- ▶ leefgebied voor de kritische weidevogels (niveau grutto): ca. 250.000 hectare;
- ▶ leefgebied voor de overige, karakteristieke weide- en akkervogels (niveau Kievit): het overige gras- en bouwlandareaal.

In het Actieprogramma is de redenering achter deze centrale strategie als volgt beschreven: Het benodigde areaal van 30.000 ha. voor de zeer kritische weidevogels is gebaseerd op een berekening van het in 2005 bestaande areaal aan weidevogelnatuurgebied of natuurgebied met een zeer goede grutto stand. Een kleine uitbreiding van dit areaal zou nodig kunnen zijn om te kleine en versnipperde reservaten tot een effectieve omvang te brengen. Het benodigde areaal van 250.000 ha. voor de kritische weidevogels is voornamelijk gebaseerd op berekening van het

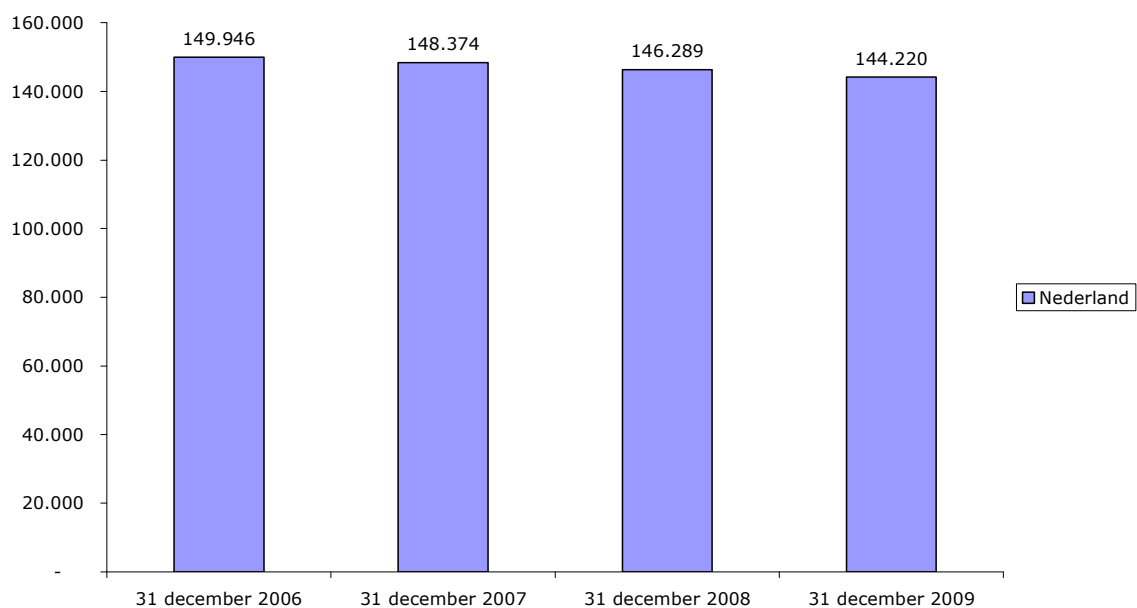
behoud van het verwachte aantal gruttopen in 2010: in totaal 50.000 gruttopen. Het beheer van de 250.000 ha. zou zodanig moeten zijn dat er op deze hectares een dichtheid wordt gehaald van 20 gruttopen per 100 ha. (om zo een behoud van 50.000 gruttopen te garanderen). Daarnaast komen op de 30.000 ha. voor zeer kritische weidevogels (zeer) hoge dichtheden grutto's voor. Het leefgebied van de andere karakteristieke weide- en akkervogels betreft het overige gras- en bouwlandareaal. Dit betreft grofweg 1,2 mln. hectare.

Terugkijkend per niveau kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- ▶ Voor het niveau kempaan was in het actieprogramma een toename met 12.000 hectare voorzien. Deze uitbreiding was vooral te realiseren in reservaatgebieden (graslanden met zwaar beheer). Het blijkt niet mogelijk hierover binnen het beperkte tijdsbestek van deze evaluatie geaggregeerde resultaten op het niveau van Nederland te verkrijgen. De verwachting van respondenten is echter dat hier eerder sprake is van een afname dan van een toename.
- ▶ Ten aanzien van het niveau grutto wordt geconcludeerd dat door verschuiving in beheerpakketten nu minder hectares beschikbaar zijn dan in 2006, maar dat op (een deel van) deze hectares wel zwaarder (en daarmee effectiever) beheer gevoerd wordt.
- ▶ Aan het niveau Kievit (overig gras- en bouwlandareaal) is binnen het Weidevogelverbond in de periode 2006-2009 niet specifiek aandacht besteed. Voor behoud van akkervogels is 30 miljoen euro beschikbaar gesteld, hiermee zijn bepaalde resultaten geboekt. Op deze resultaten is echter geen zicht.

In onderstaande figuur is het verloop te zien in het areaal leefgebied voor weidevogels, gekoppeld aan het nationaal Programma Beheer. Hieruit blijkt dat sprake is van een afname met ongeveer 6.000 hectare.

Omvang in beschikte hectare weidevogel doelstelling per jaar

(Bron: LNV, DR)

Niet alleen budgetsturing is van invloed op het areaal weidevogelgebied. DLG heeft de afgelopen jaren onderzoeken uitgevoerd naar de redenen waarom een overeenkomst niet wordt voortgezet. Als redenen worden onder andere genoemd: wijziging van gebiedsplannen, wijziging van bedrijfsstructuur (beëindiging, overdracht, veranderde bedrijfsvoering). In het jaar 2009 is het ook mogelijk dat ondernemers gewacht hebben op de invoering van de het SNL per 1 januari 2010, hierover is echter geen onderzoeksinformatie beschikbaar.

Ten aanzien van de omvang van het areaal kunnen we met andere woorden stellen dat sprake is van een afname. Het realiseren van geschikt leefgebied vraagt echter niet alleen om een bepaalde omvang en beheer, maar ook om een passende inrichting. Op het aspect inrichting zijn volgens respondenten (nog) nauwelijks resultaten geboekt. Daarbij worden als uitzondering genoemd de zogenaamde 'opkrikplannen' voor gebieden in bezit van terreinbeheerders die zijn gerealiseerd met de inzet van amendementgelden en de vooruitgang die is geboekt in het werken met Collectieve Weidevogel Plannen waarin inrichtingsmaatregelen vervat zijn. Ook hier geldt weer dat in de pilotgebieden goede resultaten zijn geboekt met de gebiedsgerichte aanpak en dat daarbij ook stappen zijn gezet ten aanzien van de inrichting.

Verbondspartijen merken in het algemeen op dat de in het Actieprogramma geschetste ambities ten aanzien van het areaal al snel niet meer haalbaar bleken, onder meer als gevolg van het tekort aan financiële middelen. Ook stellen de respondenten dat terugkijkend het koppelen van de centrale strategie van het actieprogramma aan een areaaldoelstelling maar beperkt zinvol is gebleken. Het nationale weidevogeldoel 'het keren van de negatieve tendens' heeft niet alleen te maken met de kwantiteit van het leefgebied, maar vooral ook met de kwaliteit daarvan. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de vraag in welke mate inrichting en beheer van een gebied bijdragen aan kuikenoverleving. Gaande de looptijd van het weidevogelverbond lijkt consensus ontstaan te zijn over een nieuw te volgen centrale strategie die gekoppeld is aan de keuze voor en het inrichten van kerngebieden voor weidevogels waarin op een duurzame wijze aan alle condities wordt voldaan.

Vooruitblik

Voor de toekomst wordt geen toename in de omvang van geschikt leefgebied voor weidevogels op het niveau kemmaan, grutto en Kievit verwacht. Er zal eerder sprake zijn van een afname in areaal ten gunste van een beperkter aantal robuuste kerngebieden waarin alle condities voor broedsucces en kuikenoverleving geoptimaliseerd zijn.

2.4 Bouwsteen structurele financiering

De landelijke doelstelling voor weidevogels en de centrale strategie hebben een definitieve status. Om deze doelstelling en strategie waar te maken moet aan voorwaarden worden voldaan. Deze voorwaarden zijn in het actieprogramma beschreven en bestaan onder andere uit het beschikbaar komen van het benodigde budget.

De financiering van dit actieprogramma is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de partijen en van alle partijen wordt de financiële bijdrage verwacht die in redelijkheid gevraagd mag worden.

Onderstaande tabel is overgenomen uit het Actieprogramma en laat zien wat het extra benodigde budget is.

Tabel: Realisatieopgave in miljoenen euro's (bron: Actieprogramma)

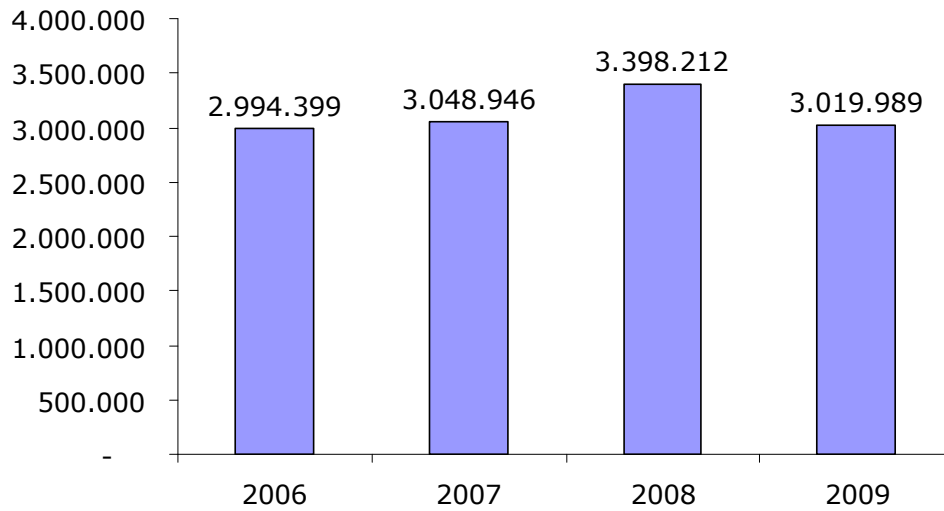
Kostenpost	Berekend budget nieuw weidevogelbeheer	Extra benodigd budget
SAN-beheer	€ 50 – 62,5 miljoen per jaar	€ 18,5 miljoen per jaar
SN-beheer (incl. SBB-beheer)	€ 16 miljoen per jaar	€ 11-13 per jaar
Uitvoeringskosten, proceskosten, coördinatie nestbescherming, experimenten, kennis	€ 6,5 miljoen jaar	€ 6 miljoen jaar
TOTAAL	€ 72,5 – 85 miljoen/ jaar	€ 35,5 – 37, 5 miljoen/jaar
Herstel SN-gebieden (incl. SBB-beheer)	€ 18 miljoen (eenmalig)	€ 18 miljoen (eenmalig)

Toenmalig minister Veerman stelde in zijn speech bij presentatie van het Actieprogramma het volgende: "Wie goed heeft opgelet, heeft intussen al een aantal keren de kassa horen rinkelen. Want natuurbeheer is duur. En deze nieuwe, zwaardere aanpak gaat dus geld kosten. Om precies te zijn jaarlijks 35 miljoen euro extra. Een deel van dat bedrag is relatief gemakkelijk te vinden. Ten eerste ontstaat er ruimte omdat we effectiever gaan werken. Ten tweede kunnen we de mogelijkheden binnen het tweede plattelandsontwikkelingsplan optimaal benutten. Maar dan blijft er nog een fors gat over. Dat zullen we moeten dichten. Want de plannen staan niet ter discussie. Ik zal daarom mijn uiterste best doen om het budget rond te krijgen. Ik verwacht van alle partners hier aanwezig een soortgelijke inzet. Uiterlijk eind dit jaar verwacht ik dat we de financiën rond hebben." Uit: Speech minister Veerman bij presentatie actieprogramma.

Uit lezing van bovenstaande kan opgemaakt worden dat een deel van de extra gelden beschikbaar moeten komen door herverdeling van bestaande middelen via een effectievere inzet van beheergelden. Dat plaatst de in het actieplan opgenomen tabel in een wat ander daglicht, hiermee zou immers niet jaarlijks netto 35,5 miljoen extra beschikbaar moeten komen, maar een wat lager bedrag. Met de nieuwe SNL-regeling is een stap gezet in het effectiever inzetten van niet-effectieve middelen. SNL is echter pas op 1 januari 2010 ingegaan. Het is dan ook niet mogelijk op dit moment al uitspraken te doen over de verschuiving in de inzet van financiële middelen die hiermee bereikt is.

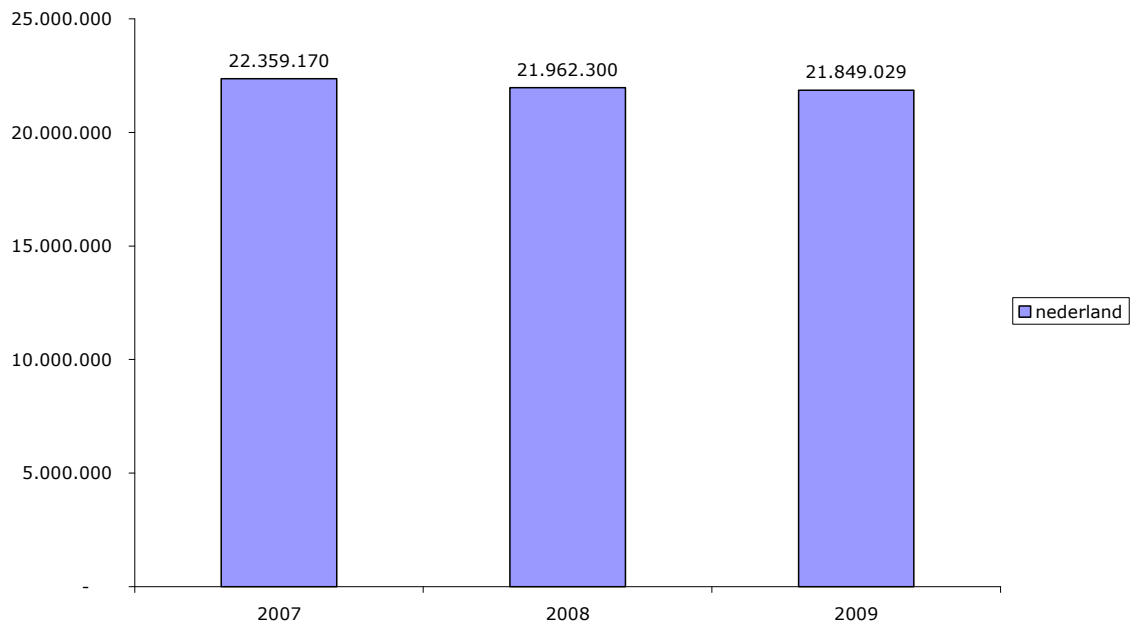
Effectiever inzet van middelen laat onverminderd dat om de ambities uit het Actieprogramma waar te maken jaarlijks een substantiële verhoging van het budget voor beheer benodigd was. Uit onderstaande tabel is af te lezen dat de bestedingen (p)SN ten opzichte van het jaar 2006 licht zijn toegenomen. In 2009 waren de bestedingen per saldo echter lager dan bij aanvang van het weidevogelverbond in 2007 (Bron: LNV, DR) Daarbij moet wel opgemerkt worden dat vergoedingen p(SN) met een weidevogeldoelstelling in de provincie Gelderland voor de jaren 2008 en 2009 niet in dit overzicht zijn opgenomen. LNV DR heeft hierover geen gegevens.

Bestedingen PSN in euro weidevogelbeheer per jaar

Voor (p)SAN zijn over het jaar 2006 geen gegevens beschikbaar. Over de periode 2007-2009 is een afname van de middelen te zien. In onderstaande tabel zijn niet opgenomen de toeslagen (uitrijden van ruige stalmest) en de zogenaamde probleemgebiedvergoeding (toeslag voor de instandhouding van natuurlijke handicaps).

Besteding PSAN in euro weidvogelbeheer nederland

Het voorgaande laat zien dat op jaarbasis geen extra structurele middelen voor weidevogelbeheer beschikbaar zijn gekomen. Daarmee is een belangrijke conditie voor uitvoering van het Actieprogramma on vervuld gebleven.

Wel zijn er drie maal amendementsgelden voor weidevogels beschikbaar gesteld: € 4 miljoen voor 2007 (amendement Waalkens en Atsma), € 6 miljoen voor 2008 (amendement Jacobi en Jager)

en € 6 miljoen voor 2009 (amendement Jacobi en Atsma). Deze gelden zijn primair ingezet voor herstelprojecten en pilots. Het is niet inzichtelijk of uit andere bronnen nog financiële middelen ingezet zijn voor herstel van SN-gebieden.

Door verbondspartijen wordt opgemerkt dat ook individuele provincies extra middelen gereserveerd hebben voor weidevogelbeheer. Hiervan bestaat echter geen overzicht. Het is op dit moment niet mogelijk in beeld te brengen welke bedragen hiermee zijn gemoeid.

Terugkijkend stellen we dat de doelen ten aanzien van een effectievere inzet van middelen waarschijnlijk deels bereikt worden door middel van SNL. Het verkrijgen van de amendementsgelden is een belangrijke prestatie van het Weidevogelverbond en draagt ook bij aan de politieke zichtbaarheid van het weidevogelbeleid. Belangrijkste conclusie ten aanzien van de financiering is echter dat het de verbondspartijen gezamenlijk niet gelukt is het extra benodigde budget voor zwaarder weidevogelbeheer te verzorgen. Hiermee is de voornaamste randvoorwaarde voor het behalen van de nationale weidevogeldoelstelling onvervuld gebleven. Al snel in het traject realiseerden verbondspartijen zich dat hiermee ook de ambities zoals neergelegd in het actieprogramma feitelijk onhaalbaar werden.

Vooruitblik

Op de korte termijn is er geen zicht op toereikend budget om de doelstellingen uit het Actieprogramma alsnog te realiseren. Mede in dit licht heeft de laatste jaren een heroriëntatie plaatsgevonden op een ander type doelstelling, waarbij het streven is om op specifieke plaatsen weidevogelpopulaties van voldoende omvang in stand te houden (kerngebieden).

2.5 Bouwsteen ruimtelijke bescherming

Aan weidevogelgebieden wordt ruimtelijke bescherming geboden. Daarbij wordt uitgegaan van een bottom up-benadering.

In het Actieprogramma wordt geconstateerd dat ruimtelijke bescherming een dringende noodzaak is. Er wordt door uiteenlopende partijen jarenlang geïnvesteerd in weidevogelgebieden. Functiewijzigingen in een dergelijk gebied kunnen resulteren in grote desinvesteringen en demotivering. Er wordt echter geconstateerd dat er twijfels zijn over de effectiviteit van een topdown-benadering en dat er onvoldoende draagvlak bestaat voor een dergelijke uitbreiding van de planologische bescherming van weidevogelgebied. Met het oog hierop wordt uitgegaan van een bottom up-benadering. Belangrijke elementen die hierin genoemd worden zijn het opstellen van een handreiking/leidraad voor alle partijen die bij het ruimtelijk- en inrichtingsbeleid van gebieden betrokken zijn en het uitbreiden van het compensatiebeginsel voor weidevogels door provincies en gemeenten.

Er is in opdracht van het Weidevogelverbond een advies over ruimtelijke bescherming van weidevogelgebieden opgesteld, waarmee aan betrokken partijen een handreiking wordt gegeven voor het omgaan met en voorkomen van functiewijzigingen. Tegelijkertijd wordt door respondenten geconstateerd dat in de praktijk nog steeds goede weidevogelgebieden verloren gaan. De omgang met compensatie varieert. In het algemeen wordt geconstateerd dat compensatie niet altijd adequaat is (in termen van areaal en kwaliteit en realisatie vóórdat

ruimtelijke ingrepen gerealiseerd worden). Het uitvoeren van het compensatiebeginsel lijkt onvoldoende verankerd te zijn in de praktijk van een deel van de betrokken overheden. Verder wordt opgemerkt dat provincies het ruimtelijk-juridisch instrumentarium dat zij op basis van de (n)Wro tot hun beschikking hebben maar beperkt benutten.

Volgens diverse respondenten is ten aanzien van deze bouwsteen nog niet veel bereikt en is sprake van een lopend proces.

Geconcludeerd kan worden dat in elk geval ten dele voldaan is aan de aanpak die in het Actieprogramma is gekozen voor de ruimtelijke bescherming (opstellen van een handreiking, keuze voor bottom up-benadering). De daadwerkelijke toepassing en het resultaat hiervan varieert in de praktijk.

Vooruitblik

Ruimtelijke bescherming van weidevogelgebieden wordt door veel partijen nog steeds beoordeeld als een belangrijk onderwerp, mede in verband met de duurzaamheid op lange termijn van de hoge investeringen in weidevogelbeleid en -beheer. Op dit punt is nog winst te behalen, getuige het feit dat ook nu nog goede gebieden verloren gaan, waarbij compensatie soms niet of onvoldoende van de grond komt. Partijen erkennen dat de bottom up-benadering tot plaatselijke verschillen in de uitvoering van ruimtelijke bescherming en compensatie leidt. Toch lijkt er ook op dit moment weinig draagvlak te bestaan om voor ruimtelijke bescherming een topdown aanpak te kiezen.

2.6 Bouwsteen nieuw organisatiemodel (gebiedsgerichte aanpak)

Het Actieprogramma stelt dat verbondspartijen het wenselijk vinden om een gebiedsgerichte aanpak voor het weidevogelbeheer uit te werken in de sfeer van de ILG-gedachte: integraal, zakelijk, flexibel en resultaatgericht. Hiervoor wordt een organisatiemodel voorgesteld gericht op het realiseren van kwaliteit van het weidevogelbeheer en uitgaande van stimulering en facilitering van beheerders en onderlinge samenwerking. Sturing vindt plaats op doelen en niet op eigendomsituatie. In het plan van aanpak worden de contouren van een organisatiemodel voor de gebiedsgerichte aanpak gegeven. In het Actieprogramma wordt het volgende bestuurlijke besluit genomen:

Het hierboven beschreven model wordt toegepast vanaf het moment dat het instrumentarium daarvoor is aangepast.

Aan het ontwikkelen van een nieuw organisatiemodel is door het Weidevogelverbond veel aandacht besteed. Via de ingang van mozaïekbeheer is veel onderzocht over en geëxperimenteerd met het effect van diverse beheermaatregelen. Deze experimenten en studies laten zien dat mozaïekbeheer mogelijk is op gangbare bedrijven mits goed begeleid (o.a. communicatief en financieel). Tegelijkertijd is gebleken dat ook andere factoren zoals openheid, rust en het weer zeer bepalend zijn voor het broedsucces. Bovendien is niet elke weidevogelsoort in gelijke mate gebaat bij een beheer-mozaïek. Bron: Mozaïekbeheer voor weidevogels: evaluatie en mogelijkheden voor optimalisering, LNV DK, 2007.

Belangrijk is ook de positieve ervaring die met de gebiedsgerichte aanpak is opgedaan in diverse pilots (bijvoorbeeld in het kader van Nederland Weidevogelrijk). Uit deze pilots is gebleken dat het met een goed gecoördineerde aanpak mogelijk is om positieve resultaten te boeken en de negatieve trend in weidevogelaantallen te keren. Elementen uit het organisatiemodel zijn in de pilots beproefd en getoetst. Uit de pilots komt onder andere naar voren dat de rol van een 'gebiedscoördinator' en goed beheerplan (CWP) cruciaal zijn voor een constructieve onderlinge samenwerking van partijen in het gebied.

Met het opstellen van spelregels voor toekenning van beheerpakketten binnen SNL is dit nieuwe organisatiemodel ook direct breed verankerd.

We kunnen op basis van bovenstaande concluderen dat op het onderdeel 'organisatiemodel' veel inzet is gepleegd en dat belangrijke resultaten geboekt zijn, zij het dat aanpassing van de regelingensystematiek een complex en langdurig proces is gebleken dat pas recent is afgerond en zijn doorwerking op de weidevogelstand nog moet krijgen. Dit onderdeel is door het Weidevogelverbond succesvol ter hand genomen.

Vooruitblik

De geboekte resultaten stemmen de meeste verbondspartijen positief: we weten waar de problemen zitten en inmiddels ook hoe je die op kunt lossen. Voor de toekomst biedt dit zeker kansen voor effectiever en meer resultaatgericht weidevogelbeheer. Wel merkt een deel van de verbondspartijen op dat implementatie nog tijd gaat kosten. Binnen SNL is nu nog sprake van een overgangssituatie. Het startniveau (de mate van ervaring met een gebiedsgerichte en gecoördineerde aanpak) is nu per gebied nog erg verschillend. In 2010 wordt dan ook nog niet in elk gebied aan alle eisen voldaan. Diverse partijen noemen dat de duurzaamheid van het weidevogelbeheer nog een belangrijk aandachtspunt is. Ook stelt een deel van de partijen vragen bij de striktheid waarmee provincies de opgestelde spelregels, waarin ook het organisatiemodel tot uiting komt, in de toekomst zullen hanteren. Andere partijen zien nog tekortkomingen bij de praktijkgerichtheid en mogelijkheden om ruimte te bieden aan maatwerk.

2.7 Bouwsteen economische duurzaamheid agrarisch beheer

Het belang wordt erkend van een duurzame rundveehouderij voor de continuïteit van het weidevogelbeheer. Daartoe zullen meer natuurgerichte bedrijfssystemen en daarop toegesneden beloningswijzen worden gestimuleerd en gefaciliteerd.

Voor veel verbondspartijen vormt de bouwsteen 'economische duurzaamheid' een punt van zorg. Over dit onderwerp is in het verbond wel gesproken. In het 'Voorstel bouwstenen nieuwe weidevogelpakketten agrarisch natuurbeheer in een notendop' (LNV DK, 2008) wordt onder meer gewezen op het belang van een vast en betrouwbaar betalingsritme, uitzicht naar langdurige deelname (gekoppeld aan effectiviteit) en de mogelijkheid om de geldstroom voor agrariërs te versterken via bankconstructies (bijvoorbeeld groenfondsconstructies).

In praktische zin vindt het gros van de respondenten echter dat op dit onderdeel te weinig bereikt is en dat eerder sprake is van stilstand dan van vooruitgang. De hoogte van de vergoeding vormt voor veel agrariërs nog steeds een belangrijk knelpunt. Met SNL wordt de duurzaamheid van

agrarisch natuurbeheer nog niet gegarandeerd, omdat in deze regeling nog steeds sprake is van zesjarige contacten. Ook het risico op bedrijfsovernames en –beëindigingen wordt genoemd als een knelpunt in de huidige economische duurzaamheid van het weidevogelbeheer.

Recent is door Vogelbescherming Nederland een traject gestart om te komen tot een duurzamer concept: de Weidevogelboerderijen. Deze Weidevogelboerderijen zijn agrarische bedrijven die zich primair en duurzaam richten op broedende weidevogels en opgroeiende kuikens. Het behalen van hoge dichtheden weidevogels met voldoende reproductie vormt het kerndoel. Samen met deelnemende boeren zullen mogelijkheden voor duurzame financiering verkend worden. (Bron: http://www.vogelbescherming.nl/vogels_beschermen/landelijk_gebied/weidevogels/weidevogelboerderijen).

Vooruitblik

De in 2013 geplande hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) biedt wellicht kansen voor structurele financiering van het weidevogelbeheer. Veel respondenten achten het waarschijnlijk dat in het herziene GLB meer middelen gereserveerd worden voor maatschappelijke diensten door agrariërs. Wel wordt opgemerkt dat zeer ongewis is welk deel van de Europese middelen voor landbouw bestemd zal worden voor dit type diensten en onder welke voorwaarden. Het beïnvloeden van de hervorming van het GLB wordt gezien als een taak die het Weidevogelverbond in de toekomst moet oppakken.

Een deel van de respondenten is van mening dat ook de toekomst van SNL enige onzekerheid kent, in verband met de 'Brede heroverwegingen' die het demissionair Kabinet onlangs liet uitvoeren. Hierin is sprake van een recentralisatie van taken van provincies naar Rijk. In de toekomst zou dit gevolgen kunnen hebben voor de uitvoering van het ILG.

Een aantal partijen geeft aan met het oog op de nabije toekomst vooral te willen kijken naar de mogelijkheden die alternatieve marktmechanismen bieden voor duurzame financiering. Het verkrijgen van inkomen uit de markt is voor agrarisch ondernemers te prefereren boven inkomen uit subsidie. Het feit dat er daadwerkelijk marktwaarde toegekend kan worden aan weidevogelbeheer is bovendien een vorm van maatschappelijke erkenning en ondersteuning en zal boeren naar verwachting ondersteunen in hun keuze voor weidevogelbeheer. Voorbeelden die genoemd worden zijn het verkrijgen van inkomsten uit 'gruttomelk' of recreatie.

2.8 Bouwsteen vergroten draagvlak en deelnamebereidheid

In het Actieprogramma is vastgelegd dat versterkt wordt ingezet op draagvlak en deelnamebereidheid.

In het Actieprogramma wordt geen expliciet onderscheid gemaakt naar draagvlak en deelnamebereidheid, terwijl dit in de praktijk twee verschillende zaken zijn. Men kan het weidevogelbeleid van harte ondersteunen, zonder ook een actieve bijdrage te willen leveren aan het beheer. Wel wordt in het Actieprogramma een onderscheid gemaakt naar deelnamebereidheid onder vrijwilligers en agrariërs en beheerders van reservaten.

Uit onderzoek door Pauw Sanders Zeilstra Van Spaendonck naar het maatschappelijk draagvlak voor behoud weidevogellandschap en verjonging van het bestand van weidevogelvrijwilligers blijkt dat er in het algemeen voldoende draagvlak bestaat voor weidevogelbeleid en beheer. Wel worden aanbevelingen gedaan voor het actiever betrekken van jonge weidevogelvrijwilligers. Door verbondspartijen wordt herkend dat de vrijwilligersbestanden over het algemeen vergrijzen, hoewel er op lokaal niveau een aantal positieve uitzonderingen zijn. Door Landschapsbeheer en Vogelbescherming is, met het oog op het behouden en vergroten van maatschappelijk draagvlak in 2010 in samenwerking met andere partijen een landelijke Weidevogelcampagne georganiseerd. Hoofdactiviteit is een Weidevogelkijkweek in april. De campagne is gefinancierd door het verbond. In 2010 was de campagne nog beperkt van opzet en niet specifiek gericht op jongeren. In volgende jaren kan wellicht opgeschaald worden.

Een tweede op publiek draagvlak gericht initiatief is de productie van de film 'Een toekomst voor weidevogels?' door natuurfotograaf Danny Ellinger, in opdracht van de kenniskring. In de weidevogelfilm treedt Ard Schenk op als ambassadeur voor de weidevogel. Met zijn optredens in onder meer het tv-programma Pauw en Witteman is aan het nationale weidevogeldebat weer een belangrijke impuls gegeven. Ook hier geldt overigens dat dit communicatieproduct niet specifiek gericht is op jongeren.

Voorts is een Weidevogelbalans uitgegeven. Dit is een publicatie op het grensvlak van monitoring en communicatie. De Weidevogelbalans is primair gericht op de doelgroepen beleid en bestuur maar is ook verspreid onder boeren en vrijwilligers.

Ten aanzien van de deelnamebereidheid onder reservaatbeheerders merken respondenten op dat binnen terreinbeherende organisaties gediscussieerd wordt over de kosten die verbonden zijn aan zwaar beheer en over de vraag of dit de meest legitieme inzet van middelen is. Het bestaan van een goede gebiedssamenwerking tussen agrariërs, vrijwilligers en een terreinbeherende organisatie lijkt een positieve uitwerking te hebben op deelnamebereidheid van reservaatbeheerders.

Voor boeren is de vormgeving van SNL, naast de hoogte van vergoedingen, een belangrijke factor in deelnamebereidheid. De instapeisen en voorwaarden die bijvoorbeeld gesteld worden aan samenwerking bepalen of en welke drempels er zijn voor deelname. Door een deel van de respondenten wordt ook opgemerkt dat de kwaliteit van deelname door agrariërs uiteenloopt. Het tot op dit moment ontbreken van een goede gedragscode wordt door diverse partijen met het oog hierop als een gemiste kans en een knelpunt ervaren.

Veel respondenten zijn van mening dat aan communicatie met het Weidevogelverbond in brede zin en met de maatschappij meer aandacht besteed had moeten worden. Het Weidevogelverbond is – ook binnen kringen van weidevogelbeheerders – niet erg bekend en het is niet bekend wat het Verbond doet.

Vooruitblik

Vooruitkijkend zijn verbondspartijen van mening dat brede maatschappelijke steun voor weidevogelbeheer ook in de toekomst cruciaal zal zijn. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan de bereidheid om een hogere prijs te betalen voor gruttomelk. Met het oog hierop is het nodig om, meer dan in de achterliggende periode, aandacht te besteden aan publiekscommunicatie en

communicatie met degenen die het weidevogelbeheer in de praktijk uitvoeren. Voor het behouden en vergroten van deelnamebereidheid onder agrariërs en terreinbeherende organisaties zijn een passende vergoeding en constructieve samenwerking in gebieden cruciaal.

3 Functioneren weidevogelverbond

3.1 Inleiding

In 2005 werd de noodklok geluid voor de weidevogels. Na enkele decennia weidevogelbeleid moest worden geconstateerd dat een nieuwe aanpak van het weidevogelbeleid en – beheer dringend noodzakelijk was om de weidevogels en het Nederlandse weidevogellandschap in stand te houden. Onder leiding van LNV werd door alle partijen betrokken bij het weidevogelbeleid en – beheer – later verenigd in het Weidevogelverbond - samengewerkt aan de ontwikkeling van het Actieprogramma 'Een rijk weidevogellandschap'. Parallel daaraan is een traject in gang gezet om te komen tot een landelijke kenniskring weidevogels met als taak om voorstellen te doen voor de verdere kennisontwikkeling, -integratie, - verspreiding rond weidevogelbeheer.

Tijdens de ontwikkeling van het nieuwe weidevogelbeleid is in een eerste bestuurlijk overleg op 22 november 2005 een keuze gemaakt voor een **voorlopige** landelijke doelstelling voor weidevogels en een **voorlopige** centrale strategie. Daarnaast is afgesproken om een haalbaarheidsstudie uit te voeren "om zo zicht te krijgen op het realiteitsgehalte van de nieuwe doelstelling en strategie". Tenslotte werd een projectgroep in het leven geroepen die de opdracht kreeg om "in nauwe samenhang met de haalbaarheidsstudie een actieprogramma op te stellen dat **na uitvoering leidt tot het realiseren van de nieuwe nationale doelstelling voor weidevogels en de centrale strategie**" (p. 3). Het ontwikkelde Actieprogramma is vervolgens in samenhang met de verrichte haalbaarheidsstudie op 29 mei 2006 voor besluitvorming voorgelegd aan een bestuurlijk overleg van de bestuurders van betrokken organisaties. Tijdens deze bijeenkomst is het Actieprogramma geaccordeerd waarmee de voorlopige doelstellingen **definitieve** doelstellingen werden. Tevens zijn tal van andere besluiten genomen en actiepunten afgesproken. Over de status van het Actieprogramma is het volgende besloten:

"Het Actieprogramma heeft geen juridische status maar vormt - voor de in het bestuurlijk overleg vertegenwoordigde organisaties – de richtlijn waarlangs beleid en beheer worden vormgegeven. Het streven is dat het Actieprogramma zo'n wervende en stimulerende werking heeft dat ook de organisaties en personen die niet in het bestuurlijk overleg vertegenwoordigd waren, zich gaan inzetten voor de uitvoering van het Actieprogramma. Hierbij moet gedacht worden aan alle provincies, gemeenten en waterschappen waar weidevogels voorkomen. Ook betreft het alle beheerders en vrijwilligers die zich inzetten voor het behoud en beheer van het weidevogellandschap en de daarin voorkomende dier- en plantsoorten." (p.4)

Tenslotte is het Actieprogramma op 15 juni door minister Veerman gepresenteerd waarbij de minister en 9 andere vertegenwoordigende bestuurders als symbolisch gebaar een handtekening hebben gezet om kenbaarheid te geven aan de onderlinge samenwerking en de verantwoordelijkheid die ieder op zich neemt bij de uitvoering van het actieprogramma. Tijdens die bijeenkomst is kenbaar gemaakt dat een regiegroep onder voorzitterschap van de heer Piet

Jansen, gedeputeerde van de provincie Overijssel, in het najaar van 2006 zou starten met de uitvoeringsfase van het Actieprogramma.

Conclusie

Vanuit een sterk beleefde urgentie is in 2005 en 2006 in een zorgvuldig proces met alle bestuurlijk betrokkenen een zeer ambitieus maar als haalbaar beoordeeld Actieprogramma ontwikkeld en geaccordeerd. Betrokkenen hebben zich gecommitteerd aan het Actieprogramma als gedragsrichtlijn waarlangs beleid en beheer zouden worden vormgegeven en waarvan de uitvoering voortvarend ter hand zou worden genomen. Aldus is het Actieprogramma gepresenteerd aan het publiek en de politiek.

3.2 Het weidevogelverbond als geheel

Het Weidevogelverbond is een breed samenwerkingsverband van alle bij de weidevogels betrokken organisaties. Het Actieprogramma stelt hierover het volgende (p. 30): Het streven is om te komen tot een brede, maatschappelijke beweging. Van het Weidevogelverbond vormen de regiegroep, de werkgroep en de kenniskring de formele en professionele ruggengraat. Daaromheen wordt iedereen (burgers, vrijwilligers, consumenten) uitgenodigd deel uit te maken van het weidevogelverbond. Onderzocht kan worden of het mogelijk is een landelijke vereniging in het leven te roepen met de naam "het weidevogellandschap". Tenminste alle vrijwilligers die zich inzetten voor weidevogelbescherming zouden deel kunnen gaan uitmaken van deze vereniging, maar iedereen die geïnteresseerd en betrokken is bij weidevogels, is welkom.

Hierover kunnen wij kort zijn. Het Weidevogelverbond als brede, maatschappelijke beweging is niet tot stand gekomen. Er heeft voor zover bekend geen onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden om te komen tot oprichting van een landelijke vereniging Het Weidevogellandschap en het hierop betrekking hebbende actiepoint uit het Actieprogramma ("faciliteren landelijke vereniging) is niet uitgevoerd.

Voor de evaluatie betekent dit dat we ons bij het evalueren kunnen beperken tot het functioneren van het Weidevogelverbond als collectief samenwerkingsverband van bij de weidevogels betrokken professionele organisaties.

Waarderingsperspectieven

Bij het functioneren van het Weidevogelverbond kunnen meerdere waarderingsperspectieven gehanteerd worden. De waardering wordt voor een belangrijk deel bepaald door het referentiekader dat men daarbij kiest en de opvatting die men aanhangt over de rollen en verantwoordelijkheden van het Weidevogelverbond, zijn onderdelen en zijn deelnemers. Er zijn hier in hoofdzaak twee waarderingsperspectieven te onderscheiden:

1. een waarderingsperspectief gebaseerd op schriftelijk vastgelegde afspraken uit het formeel bestuurlijk geaccordeerde en symbolisch ondertekende Actieprogramma;
2. een waarderingsperspectief dat meer gebaseerd is op de ervaring van verbondspartijen waarin een sterke focus ligt op het voortgaande proces van uitvoering en onderlinge samenwerking dat wij het 'rijdende trein'-perspectief noemen.

3.2.1 *Waardering op basis van het Actieprogramma*

Vanuit dit waarderingsperspectief moet de beoordeling van het functioneren van dit collectieve samenwerkingsverband primair worden gezien in het licht van de voortgang en resultaten van het Actieprogramma waarvoor het is ingesteld. Op die resultaten is in het voorgaande hoofdstuk inhoudelijk ingegaan. Kort samengevat kunnen de volgende feitelijke conclusies worden getrokken over de inhoudelijke resultaten die het Weidevogelverbond als collectief heeft bereikt:

- ▶ het Weidevogelverbond is er niet in geslaagd de nationale weidevogeldoelstelling te realiseren;
- ▶ het Weidevogelverbond is er niet in geslaagd de hectaredoelstellingen van de centrale strategie te realiseren;
- ▶ het Weidevogelverbond heeft een wisselende mate van doelbereik gerealiseerd in de vijf bouwstenen c.q. uitvoeringssporen:
 - het in gezamenlijkheid zorgen voor structurele dekking van het extra benodigde budget (jaarlijks 35 miljoen) is niet gerealiseerd. Wel is via amendementsgelden drie maal incidentele financiering verkregen ter hoogte van ca. 10% - 15% van het structureel benodigde extra budget. Ook zijn door provincies eigen middelen ingezet. De omvang hiervan is niet bekend;
 - ten aanzien van ruimtelijke bescherming van weidevogelgebieden zijn nog niet veel resultaten geboekt en is nog niet veel voortgang bereikt;
 - ten aanzien van het uitwerken van het nieuwe organisatiemodel en de aanpassing van de regelingensystematiek is veel bereikt. De effecten hiervan op de weidevogelpopulaties zullen in de komende jaren grotendeels nog zichtbaar worden;
 - ten aanzien van het realiseren van economische duurzaamheid van het weidevogelbeheer zijn weinig resultaten geboekt. Recent zijn hiertoe nieuwe initiatieven gestart;
 - ten aanzien van draagvlak en deelnamebereidheid is nog niet veel voortgang geboekt.

Over voorgaande feitelijke conclusies bestaat een grote mate van overeenstemming bij de respondenten.

De overall conclusie is dat het Weidevogelverbond het merendeel van zijn doelen niet heeft gerealiseerd, waarbij opgemerkt moet worden dat ten aanzien van één – zeer belangrijke – bouwsteen wel veel bereikt is. Dit zal in de toekomst een – in omvang nog onbekend – effect sorteren op de weidevogelstand. Tevens is er op onderdelen sprake van lopende processen die mogelijk nog tot resultaten zullen leiden (bijv. Weidevogelboerderijen).

3.2.2 *Waardering uitgaande van het perspectief van de 'rijdende trein'*

In dit perspectief staat de waardering die verbondspartijen hebben van de gezamenlijke uitvoering en onderlinge samenwerking centraal. We kiezen voor het uitwerken van dit tweede perspectief omdat tijdens uitvoering van het evaluatieonderzoek bleek dat de doorwerking van het oorspronkelijke Actieprogramma op de uitvoering door het Weidevogelverbond beperkt is geweest. De aard en haalbaarheid van de doelstellingen uit het Actieprogramma zijn door leden verschillend beleefd. Vanuit deze verschillende inzichten lopen ook de verwachtingen ten aanzien van het Weidevogelverbond uiteen, zowel in het algemeen als ten aanzien van afzonderlijke bouwstenen/ uitvoeringssporen, en daarmee de beoordeling die partijen hier nu van geven. Uitgaande van het perspectief/de realiteit van de rijdende trein, waarin verbondspartijen met elkaar zitten, kunnen de volgende conclusies worden getrokken over het functioneren van het Weidevogelverbond:

- ▶ De nationale weidevogeldoelstelling is niet gehaald. Gezien de (financiële) condities was dit ook niet te verwachten.
- ▶ 'Onderweg' was dit al duidelijk, maar voor geen enkel lid aanleiding om de aanvaarde opdracht ter discussie te stellen. Vanuit de betrokkenheid bij het algemene doel - behoud van weidevogels - en de breed onderkende noodzaak tot samenwerking hiervoor, springt men niet van de rijdende trein, ook niet wanneer onderweg de eindbestemming wijzigt en zich vertraging voordoet.
- ▶ Gaandeweg heeft het Weidevogelverbond steeds meer het karakter gekregen van een bestuurlijk overlegorgaan. Door sommige leden wordt dit positief gewaardeerd, anderen zien het als een tekortkoming. Hieruit spreekt een verschil in opvatting over rollen en verantwoordelijkheden.
- ▶ Verbondspartijen zijn unaniem van mening dat er voor de weidevogels meer is bereikt, dan zonder Weidevogelverbond het geval zou zijn geweest.
- ▶ Tegelijkertijd is het merendeel van de leden van mening dat er op het niveau van resultaten meer bereikt had kunnen worden door scherpere sturing, minder vrijblijvendheid en meer communicatie gericht op een brede maatschappelijke betrokkenheid.

De overall conclusie vanuit dit perspectief is dat het Weidevogelverbond een positieve invloed heeft gehad op het weidevogelbeleid en weidevogelbeheer in Nederland. Samenwerking die noodzakelijk is voor het behouden van de weidevogels is tot stand gekomen en hiermee zijn op een aantal punten goede resultaten behaald. Wel wordt door de meeste partijen onderkend dat kansen gemist zijn en dat in toekomst meer resultaatgericht gewerkt moet worden.

3.3 De afzonderlijke delen

Het Weidevogelverbond in engere zin bestaat uit een bestuurlijke regiegroep, een ambtelijke werkgroep en een onafhankelijke, beleidsadviserende kenniskring waarin onderzoek, onderwijs, beheer, beleid en communicatie vertegenwoordigd zijn.

De beoordeling van de afzonderlijke delen van het Verbond (regiegroep, werkgroep en kenniskring) vindt plaats op basis van wat volgens het Actieprogramma en de respondenten tot hun respectievelijke opdracht behoorde.

3.3.1 De regiegroep

In het najaar van 2006 is een regiegroep ingesteld onder voorzitterschap van de heer Piet Jansen, gedeputeerde van de provincie Overijssel. In de regiegroep zijn voorts alle organisaties vertegenwoordigd die participeren in het Actieprogramma. Het secretariaat van de regiegroep is in de eerste periode vervuld door het ministerie van LNV en daarna volgens afspraak overgedragen aan het IPO.

Het Actieprogramma (begeleidende brief en p. 30) stelt ondermeer het volgende over de regiegroep:

- ▶ De regiegroep start najaar 2006 met de uitvoering.
- ▶ De regiegroep stelt een actielijst op uitgaande van het principe 'first things first'.
- ▶ De regiegroep bewaakt de uitvoering van het Actieprogramma en stuurt bij of neemt maatregelen als de uitvoering stagneert of tot onvoldoende resultaat leidt.
- ▶ Eind 2007 vindt een eerste evaluatie van het actieprogramma plaats (is er voldoende in gang gezet om doelstellingen te halen?).

Wij concluderen hieruit dat de regiegroep uitdrukkelijk is ingesteld om regie te voeren over de uitvoering van het Actieprogramma door het verbond en de deelnemers, toe te zien op het bereiken van de overeengekomen doelstellingen en maatregelen te nemen bij onvoldoende voortgang of resultaat. M.a.w. een op resultaat en aan- en bijsturing gerichte opdracht.

Uit de interviews en bronnenanalyse komt het volgende naar voren:

- ▶ Er is nooit een resultaatgerichte uitvoeringsplanning ontwikkeld die was uitgelegd op het bereiken van de hectaredoelstellingen van de centrale strategie en van de nationale weidevogeldoelstelling in 2010.
- ▶ Er is geen sprake geweest van regie over de uitvoering en het doelbereik door individuele deelnemende partijen in het verbond. Hiervan was geen actueel overzicht aanwezig en er bestond geen inzicht in voortgang en doelbereik. Door enkele regiegroepleden wordt opgemerkt dat dit door hen nadrukkelijk werd gezien als een verantwoordelijkheid voor de individuele leden.
- ▶ Er heeft geen evaluatie plaatsgevonden in 2007.

Bovenstaande betekent niet dat de regiegroep geen uitvoering heeft gegeven aan het Actieprogramma. De regiegroep heeft procesgerichte regie gevoerd en sturing gegeven op het niveau van de bouwstenen (m.a.w. het activiteitenprogramma), echter zonder deze procesgerichte aansturing expliciet te koppelen aan termijnen waarop de onderhanden zijnde activiteiten zouden leiden tot weidevogelresultaten (hectares en aantallen weidevogels) in de uitvoering. Zou dit wel gedaan zijn, of zou in 2007 een evaluatie zijn uitgevoerd, dan zou dit tot de expliciete conclusie hebben geleid dat de bestuurlijk overeengekomen ambities volstrekt onhaalbaar waren, zowel gezien de financiële condities als gezien de organisatie en uitvoeringsprogrammering van het Weidevogelverbond. Deze conclusie zou vervolgens aanleiding hebben kunnen zijn om bestuurlijk te besluiten ófwel de ambities bij te stellen ófwel de (uitvoering)organisatie te versterken.

Door de regiegroep zijn ook resultaten geboekt op het gebied van betrokkenheid en samenwerking. Een deel van de verbondspartijen is door deelname aan de regiegroep nader tot elkaar gekomen. In het tot stand brengen van deze samenwerkingsrelatie is bij aanvang van de regiegroep veel geïnvesteerd door de voorzitter en secretaris.

Ook bij de waardering van de regiegroep geldt weer dat vanuit twee verschillende perspectieven tot twee verschillende oordelen gekomen wordt:

Waardering op basis van het Actieprogramma leidt tot de conclusie dat de regiegroep haar opdracht niet heeft ingevuld zoals omschreven en overeengekomen in het Actieprogramma. Uit de interviews komt naar voren dat veel respondenten deze conclusie herkennen en de eigen rol daarbij erkennen. Enkele respondenten wijzen deze conclusie echter expliciet af of relativiseren deze. Dit houdt verband met het perspectief van de rijdende trein en de verschillen in opvatting over de opdracht, de rol en verantwoordelijkheid van de regiegroep en de haalbaarheid van de doelstellingen van het Actieprogramma die voor dit perspectief kenmerkend zijn. Enkele respondenten geven aan dat zij bij aanvang twijfels hadden bij de haalbaarheid van de bestuurlijk overeengekomen doelstellingen en ondertekening vooral als een intentieverklaring zagen. Anderen

geven aan dat zij de rol van de regiegroep als louter adviserend zien. De tekst van het Actieprogramma biedt echter weinig ruimte voor dergelijke interpretaties.

Vele respondenten geven aan dat zij zich – op verschillende momenten tijdens de looptijd van het Actieprogramma – zijn gaan realiseren dat de doelstellingen van het Actieprogramma niet gehaald zouden gaan worden. Hier is onderling ook over gesproken en gaandeweg is consensus ontstaan over de noodzaak van kerngebieden, hetgeen in feite een (niet geringe) beleidswijziging inhoudt. Het is evenwel door niemand geagendeerd als formeel agendapunt en er zijn geen formele conclusies aan verbonden of maatregelen op gevolgd. Noch is hierin aanleiding gevonden om te komen tot een bestuurlijke herziening van het Actieprogramma en de opdracht van het Weidevogelverbond. In feite zijn hierdoor twee werelden ontstaan die steeds verder uit elkaar zijn gegroeid: de papieren werkelijkheid van het Actieprogramma en de bestuurlijke praktijk.

3.3.2 De werkgroep

Tijdens de looptijd van het weidevogelverbond is een werkgroep ingesteld ter voorbereiding van de vergaderingen van de regiegroep. De werkgroep vormt tevens een schakel tussen de regiegroep en de ingestelde onafhankelijke kenniskring weidevogellandschap. In eerste instantie kende de werkgroep een beperkte samenstelling (alleen vertegenwoordigers van de betrokken overheden). Op initiatief van andere verbondspartijen is de werkgroep later uitgebreid met de bij het verbond betrokken maatschappelijke organisaties.

Omdat de werkgroep later is ingesteld, zijn voor de werkgroep in het Actieprogramma geen rollen en verantwoordelijkheden benoemd. In het evaluatieonderzoek wordt hier dan ook primair uitgegaan van de oordelen van respondenten hierover.

Op een aantal onderwerpen is door de werkgroep veel inzet gepleegd. Hierbij wordt vooral verwezen naar de ontwikkeling en uitrol van het organisatiemodel, de verdeling van amendementsgelden en strategische advisering op het gebied van SNL. De werkzaamheden van de werkgroep op deze terreinen wordt door verbondspartijen hoog gewaardeerd.

Op een aantal andere onderwerpen (ruimtelijke bescherming, economische duurzaamheid agrarisch beheer en vergroten draagvlak) is door de werkgroep echter maar beperkt inzet gepleegd. Ook voor activiteiten van de werkgroep geldt dat het Actieprogramma nauwelijks als kader voor uitvoering en processturing heeft gediend. Gevolg hiervan is dat ook door de werkgroep geen monitoring van resultaten op het niveau van doelstelling en centrale strategie is gepleegd. Binnen de werkgroep ontbrak het ook aan het daarvoor benodigde totaaloverzicht van inzet door individuele leden en de effecten hiervan. Werkgroepleden erkennen dat bestuurlijke besluitvorming in de regiegroep hierdoor soms te beperkt is voorbereid. Ook de brede vertegenwoordiging in de werkgroep is hieraan volgens een deel van de respondenten debet.

3.3.3 De kenniskring

Op 18 april 2006 is een Kenniskring Weidevogellandschap ingesteld door de directeurs Kennis en Natuur van het ministerie van LNV, middels een Instellingsbesluit. De kenniskring is breed samengesteld met vertegenwoordiging van beheerders, onderzoekers, beleidsmakers en kennisintermediairen. De onafhankelijke kenniskring is organisatorisch verankerd binnen het weidevogelverbond doordat de voorzitter deel uitmaakt van de regiegroep en afstemming en explicitering plaatsvinden van de relatie tussen het activiteitenprogramma van de regiegroep en

de kennisagenda van de kenniskring. Tevens worden de resultaten van onderzoeksprojecten teruggekoppeld naar de regiegroep.

Verbondspartijen geven allen aan dat veel bereikt is op het gebied van kennisontwikkeling en dat hiervoor veel waardering bestaat. Dankzij onderzoek voor de kenniskring bestaat nu veel meer inzicht in de bijvoorbeeld de ontwikkeling van weidevogelpopulaties en de randvoorwaarden voor succesvol weidevogelbeheer. De kenniskring heeft hiermee essentiële input geleverd voor ontwikkeling van het weidevogelbeleid en -beheer.

Een aanzienlijk aantal verbondspartijen merkt echter ook op dat de kenniskring te weinig praktijkgericht was en dat het onderzoek maar beperkt inspeelde op en bijdroeg aan de praktijk van het weidevogelbeheer. In dit verband wordt opgemerkt dat onderzoekers hun oor te weinig te luister legden bij beheerders en hun onderzoeksresultaten niet voldoende bij hen onder de aandacht brachten. Overigens worden hierop ook enkele positieve uitzonderingen genoemd.

Uit de interviews blijkt dat de producten van de kenniskring erg bepalend zijn geweest voor de agenda van de regiegroep en het verloop van de discussies hierin. Op deze situatie wordt door respondenten uiteenlopend gereflecteerd. Een deel is van mening dat deze sterke invloed terecht is en hierdoor op basis van onderzoek onderbouwde discussies gevoerd en keuzes gemaakt kunnen worden. Anderen zijn van mening dat deze invloed van de kenniskring ertoe geleid heeft dat de regiegroep zich maar beperkt richtte op kwesties die de uitvoering van het weidevogelbeheer betreffen. Mogelijk is sprake van een kip-ei situatie waarbij de sterk en centraal georganiseerde kenniskring zich een dominante plek op de agenda kon verwerven mede vanwege de relatief geringe focus in de regie- en werkgroep op voortgang en doelbereik door de decentraal georganiseerde uitvoering.

Vanzelfsprekend is een onafhankelijke positionering van kennis van groot belang om te voorkomen dat kennisontwikkeling teveel een speelbal is van de in het geding zijnde belangen van betrokken partijen. De onafhankelijke positionering heeft bovendien bijgedragen aan een grotere consensus over de oorzaken en aanpak van de weidevogelproblematiek. Aan de andere kant had naar ons oordeel een deel van de kennisontwikkeling directer onder aansturing van het beleid plaats moeten vinden vanwege de urgentie van het realiseren van de uitvoeringsdoelen. Een expliciet onderscheid tussen (budgetten voor) beleidsondersteunend en onafhankelijk onderzoek was naar ons oordeel op zijn plaats geweest.

Vooruitblik

Ondanks al hetgeen niet bereikt is, hebben de meeste verbondspartijen niettemin veel waardering voor wat wél bereikt is. Tevens is hun betrokkenheid bij weidevogelbehoud onverminderd groot en is men unaniem van mening dat ook in de toekomst een vorm van samenwerking en afstemming noodzakelijk is om gecoördineerd en effectief aan behoud van weidevogels en weidevogellandschap te werken. Belangrijke thema's zijn onder meer het realiseren van kerngebieden, beïnvloeding GLB-middelen en de duurzaamheid van het weidevogelbeheer op de lange termijn. Alle verbondspartijen zijn unaniem van mening dat een landelijk platform/organisatie noodzakelijk is.

Wel zijn vrijwel alle verbondspartijen van mening dat een andere organisatievorm noodzakelijk is:

- ▶ meer gerichtheid op (regie/coördinatie van) uitvoering;
- ▶ sturing op resultaat;
- ▶ heldere, meetbare doelen met duidelijk tijdpad;
- ▶ openheid en meer scherpte in de discussie;
- ▶ helderheid over rollen en verantwoordelijkheden en minder vrijblijvendheid;
- ▶ meer gerichtheid op partijen in het veld;
- ▶ betere en meer intensieve communicatie.

4 Conclusies

Er bestaat bij de deelnemers van het verbond, ondanks een meer of minder kritisch totaaloordeel, veel waardering voor hetgeen het Weidevogelverbond heeft bereikt. De belangrijkste wapenfeiten zijn het binnenhalen van de amendementsgelden waarmee zinvolle pilotprojecten en herstelplannen zijn uitgevoerd, het vergroten van (gedeelde) kennis en inzicht in de weidevogelproblematiek, het implementeren van het organisatie-model (de gebiedsgericht aanpak) en de aanpassing van de regelingensystematiek (van pSN en pSAN naar SNL), en het verbeteren van het wederzijds begrip en de onderlinge verhoudingen en samenwerking.

Ongeacht de oorzaken daarvoor en de waardering daarvan kan het weidevogelbeleid zoals vastgelegd in het Actieprogramma als mislukt worden beschouwd. Er is een brede consensus dat de geformuleerde nationale weidevogeldoelstelling en de hectaredoelstellingen niet gehaald zullen worden. Met de kennis van nu kan men zich ook afvragen of de doelen ooit haalbaar zijn geweest. In ieder geval kan geconcludeerd worden dat de gekozen organisatorische opzet van het Weidevogelverbond niet geschikt was om uitvoering te geven aan de opdracht van het Actieprogramma. Naar ons oordeel is een organisatievorm gekozen die te licht was om de zeer ambitieuze doelstellingen te kunnen realiseren en waarin de onafhankelijke kenniskring – ondanks haar goede werk - een te agendabepalende positie innam. Tevens is er bij partijen teveel onduidelijkheid en verschil in opvatting over de rol en verantwoordelijkheid van de onderdelen van het verbond.

In de totstandkomingsfase van het Weidevogelverbond is een in veel opzichten goed en zorgvuldig proces doorlopen maar is onvoldoende stil gestaan bij de vraag hoe – met welke organisatievorm - de ambitieuze doelstellingen gerealiseerd zouden kunnen worden. De gekozen vorm is naar ons oordeel niet geschikt voor het realiseren van de geformuleerde doelstellingen. Ook bij de nadere uitwerking en invulling van de gekozen organisatievorm had naar ons oordeel meer aandacht besteed moeten worden aan het expliciet vastleggen van de rol en opdracht, het mandaat en de verantwoordelijkheden van het verbond en haar samenstellende delen. Daarnaast kan de vraag gesteld worden of men bij vaststelling van het Actieprogramma niet ten onrechte optimistisch is geweest over de mogelijkheden voor financiële dekking van het omvangrijke extra benodigde budget. Men had er voor kunnen opteren een aantal varianten op doelformulering en uitvoeringsstrategie uit te werken, gekoppeld aan verschillende financiële scenario's.

5 Aanbevelingen

Hieronder formuleren wij een aantal aanbevelingen voor een effectiever (organisatie van het) weidevogelbeleid. Rode draad in de aanbevelingen is de sinds 2005 nog verder toegenomen urgentie van een effectief weidevogelbeleid in combinatie met een op uitvoeringsresultaten gerichte samenwerking en aansturing.

Kies bestuurlijk en beleidsmatig expliciet voor kerngebieden

De doelstellingen van het Actieprogramma zijn onhaalbaar gebleken. In de praktijk bestaat nu een brede consensus over de noodzaak om te focussen op kerngebieden voor weidevogels waarin maximaal wordt voldaan aan alle voorwaarden voor broedsucces en kuikenoverleving en die economisch op lange termijn duurzaam zijn. Deze praktijkconsensus dient op korte termijn te worden vertaald in nieuw beleid en harde bestuurlijke afspraken. Belangrijk aandachtspunt daarbij is hoe omgegaan moet worden met aantoonbaar goede weidevogelgebieden die buiten toekomstige kerngebieden liggen, dan wel waarin niet aan alle voorwaarden voor kerngebieden voldoen.

Formuleer een realistisch maar wel taakstellend doel

Meer realisme in het beleid is – mede gezien de financiële condities – noodzakelijk maar dat wil niet zeggen dat geen nieuwe taakstellende doelen kunnen worden geformuleerd waarvoor bestuurlijk verantwoordelijkheid kan worden genomen. Onmisbaar onderdeel van een nieuwe weidevogeldoelstelling is een indicatie van het aantal te realiseren hectares kerngebieden weidevogellandschap, het daarmee haalbare populatieniveau voor weidevogels en een termijn waarbinnen de achteruitgang gestopt zal zijn. Deze nieuwe weidevogeldoelstelling moet onderbouwd worden middels een bestuurlijk door alle betrokkenen te accorderen uitvoeringsprogrammering gebaseerd op de beschikbaarheid van middelen in de periode tot 2013. Mochten in de periode vanaf 2013 via bijvoorbeeld het GLB meer middelen beschikbaar komen dan kan tot een uitbreiding van kerngebieden worden besloten.

Zet uitvoering en implementatie voorop, houdt overzicht op doelrealisatie en stuur zo nodig bij

Uitvoering van het nieuwe weidevogelbeleid heeft de grootst mogelijke urgentie. Hierover zullen – na zorgvuldige voorbereiding – harde afspraken moeten worden gemaakt met alle betrokken partijen. De uitvoering van die afspraken moet centraal worden bewaakt. Dit vereist dat er binnen de kaders van het Weidevogelverbond een totaaloverzicht bestaat van de resultaten in verschillende gebieden.

Doe onderzoek naar de gewenste organisatievorm

Het huidige Weidevogelverbond is qua organisatie en cultuur niet geschikt en niet voldoende geëquipeerd voor het voeren van landelijke regie en aansturing op het zo spoedig mogelijk realiseren van kerngebieden. Aanbevolen wordt onderzoek te verrichten naar een organisatievorm die geschikt is voor het realiseren van de nieuwe doelstellingen en de implementatie van maatregelen die daarbij hoort. Daarbij is helderheid over collectieve en individuele rollen en verantwoordelijkheden van groot belang. Voorts is veel aandacht nodig voor de rol en positionering van kennis in haar relatie tot uitvoering.

Zet stevig in op beleidscommunicatie en procesbegeleidende communicatie

Het is vijf voor twaalf voor de weidevogels. Na vier jaar Weidevogelverbond is inzichtelijk geworden welke stappen, maatregelen en condities vereist zijn voor het in stand houden van een duurzame weidevogelpopulatie. Dit betekent echter niet dat hier ook sprake is van een eenvoudige opgave. Er zijn nog diverse barrières die geslecht moeten worden. Het maken van keuzes, het doorvoeren daarvan en de implementatie van de benodigde maatregelen op het gebied van inrichting en beheer vereisen nog steeds een grote deelnamebereidheid van agrariërs, terreinbeheerders en vrijwilligers (samenwerking in het veld blijkt een belangrijke sleutel voor succes). Daarnaast is brede maatschappelijke steun noodzakelijk om legitimiteit en urgentie te verlenen aan het weidevogelbeleid en -beheer. Voor beheerder is deze maatschappelijke steun niet alleen een motiverende factor, maar biedt zij ook kansen op economische duurzaamheid van het weidevogelbeheer. Hierbij kan de vraag gesteld worden of mensen bereid zijn te betalen voor het behoud van weidevogels in Nederland, bijvoorbeeld door de aankoop van gecertificeerde melk of door het boeken van toeristische weidevogelarrangementen? Het vergroten van deelnamebereidheid en maatschappelijke steun zijn niet identiek, maar vragen beide om een sterke inzet op beleids- en procescommunicatie. Het Weidevogelverbond moet in een taal en vorm die past bij de verschillende doelgroepen duidelijk maken dat het behouden van ons weidevogellandschap mogelijk en waardevol is en in het verlengde daarvan duidelijke handelingsperspectieven voor de betrokkenen communiceren.

Bijlage 1 Bronnen

Plan van aanpak Weidevogelverbond 2009-2011	IPO	2008
Weidevogels op landschapsschaal - Ruimtelijke en temporele veranderingen	Kenniskring Weidevogellandschap	2008
Mozaïekbeheer voor weidevogels: evaluatie en mogelijkheden voor optimalisering	Kenniskring Weidevogellandschap	2007
Kennisagenda weidevogellandschap "versie 3.0"	Kenniskring Weidevogellandschap	2009
Evaluatie Kenniskring weidevogellandschap over de periode april 2006 tot heden	Kenniskring Weidevogellandschap	2009
Advies vanuit de Kenniskring Weidevogellandschap over landelijke spelregels weidevogelpakketten	Kenniskring Weidevogellandschap	2008
Procesmonitoring Nederland Weidevogelrijk	Kenniskring Weidevogellandschap	2008
Voorstel bouwstenen nieuwe weidevogelpakketten agrarisch natuurbeheer in een notendop - Wat regelen we in Nederland, wat in Brussel?	LNV DK, Melman et al	2008
Naar kerngebieden voor weidevogels	Melman et. al.	2010
Nederland Weidevogelrijk 2008 - 2009	NPN, LBN	2009
Nederland Weidevogelrijk 2007 - Bouwstenen voor een gebiedsgerichte aanpak van weidevogelbeheer	NPN, LBN, SBB, NM, De Landschappen,	2007
Beheerpakketten Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	Onbekend	2008
Natuurbalans 2009	Planbureau voor de Leefomgeving	2009
Regiegroep Weidevogelverbond brief aan Tweede Kamer inzake weidevogelproblematiek	Regiegroep Weidevogelverbond	2009

Faillissement dreigt voor Nederlandse Weidevogelbeleid	Schroeder et. al	2009/2010
Monitor broedvogels 2008	SOVON	2010
Weidevogelbalans 2010	SOVON, LBN	2010
Spreekpunten tijdens de bekrachtiging van het weidevogelverbond	Toespraak minister Veerman	2008
Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2008 (amendement van der Ham)	Tweede Kamer der Staten Generaal	2007
Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2008 (amendement Jacobi en Jager)	Tweede Kamer der Staten Generaal	2007
Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2008 (amendement Snijder-Hazelhoff)	Tweede Kamer der Staten Generaal	2007
Brief Effectiviteit agrarisch natuurbeheer	Vogelbescherming Nederland	2009
Weidevogelverbond, actieprogramma "Een rijk weidevogellandschap" (voortgangsrapport)	Weidevogelverbond	2009
Concept werkplan Regiegroep 2008	Werkgroep Weidevogelverbond	2008
Bijlage1 Eindconcept beleidsinhoudelijke adviezen gebiedsgericht weidevogelbeheer 2008-12-12	Werkgroep Weidevogelverbond	2008
Een rijk weidevogellandschap - Actieprogramma van 'het weidevogelverbond'	WING	2006

Bijlage 2 Respondentenlijst

Respondenten

Dhr. Benedictus
Dhr. van Beusekom
Dhr. Fliervoet
Dhr. Hendriks
Dhr. van der Hofstede

Dhr. Jansen
Mevr. de Jong
Dhr. Konst
Dhr. van Paasen
Dhr. Provoost
Dhr. Roemaat
Dhr. Slob
Dhr. Wouters

Informanten

Dhr. Gerritsen

Dhr. Wellinghoff

Bond Friese Vogel Wachten
Vogelbescherming Nederland²
ministerie LNV³
ministerie LNV⁴
ministerie LNV, voormalig secretaris WVV
(telefonisch)
provincie Overijssel
provincie Fryslân (telefonisch)
provincie Fryslân (telefonisch)
Landschapsbeheer Nederland
Natuurmonumenten (telefonisch)
NPN en LTO Nederland
Veelzijdig Boerenland
Vogelbescherming Nederland⁵

Vogelbescherming Nederland (gedetacheerd
vanuit provincie Overijssel)
IPO, secretaris WVV

² In één gesprek met dhr. Wouters

³ In één gesprek met dhr. Hendriks

⁴ In één gesprek met dhr. Fliervoet

⁵ In één gesprek met dhr. van Beusekom

Bijlage 3 Sheetpresentatie vergadering Weidevogelverbond 20 mei 2010

Dia 1

Aanleiding evaluatie

- ▶ Afspraak in het Actieprogramma 'Een rijk Weidevogellandschap' (15 juni 2006): evaluatie in 2010
- ▶ Opdrachtgever: Weidevogelverbond

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

2

Dia 3

Reikwijdte en doel

- ▶ Onafhankelijke, externe evaluatie
- ▶ Beperkt van omvang en in doorlooptijd
- ▶ Evaluatie (functioneren) Weidevogelverbond <-> doelbereik en resultaten uitvoering Actieprogramma
- ▶ Terugblikken en vooruitkijken
- ▶ Doel = komen tot onderbouwde aanbevelingen over de wijze waarop (de organisatie van) het weidevogelbeleid in de komende jaren vorm moet krijgen in het licht van de huidige context en met inachtneming van ervaringen en het geleerde uit het verleden.

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

3

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

Aanpak

- ▶ Voorbereiding:
 - ◆ Opstellen evaluatiekader
 - ◆ Bronnenoverzicht en -selectie
 - ◆ Respondenteselectie en interviewplanning
 - ◆ Ontwikkeling vragenlijst
- ▶ Bronnenonderzoek en interviews
- ▶ (concept)rapportage en presentatie
- ▶ Stand van zaken:
 - ◆ Interviews 17 mei gereed
 - ◆ Prioriteit sheetpresentatie boven conceptrapport

4

Dia 5

Ontstaan Actieprogramma 'Een Rijk weidevogellandschap' en WVV

- ▶ 2005: nieuw weidevogelbeleid nodig om de weidevogels te behouden
- ▶ Gezamenlijke ontwikkeling Actieprogramma door samenwerkingsverband van partijen (initiatief LNV)
- ▶ Haalbaarheidsstudie i.v.m. bestuurlijk gewenste zicht op het realiteitsgehalte van voorlopige landelijke doelstelling en centrale strategie
- ▶ Symbolische ondertekening door betrokken partijen (juni 2006): geen juridische status maar richtlijn
- ▶ instelling Weidevogelverbond ter uitvoering van het Actieprogramma (najaar 2006)

5

ONGEVINGSBELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

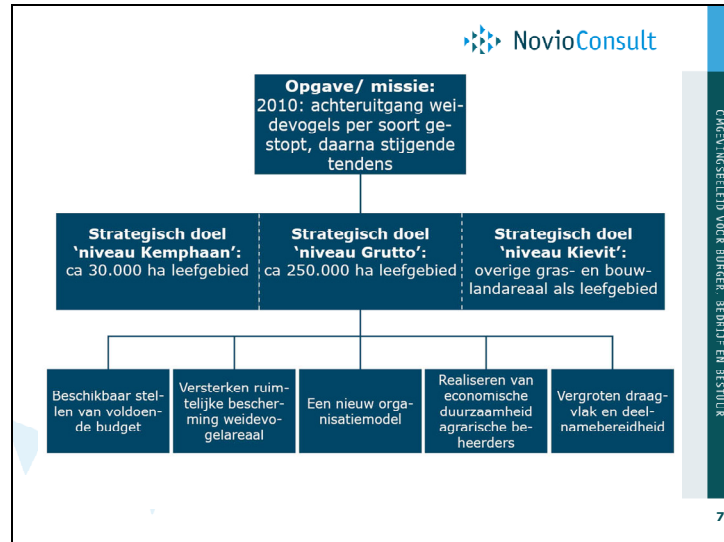
Evaluatiekader (samenvatting)

Belangrijkste ijkpunt evaluatie is het Actieprogramma:

- ▶ Doelbereik
 - ◆ Nationale doelstelling
 - ◆ Centrale strategie
 - ◆ Bouwstenen
- ▶ Functioneren Weidevogelverbond
- ▶ Terugblikken en vooruitblikkend

6

Dia 7

Opbouw presentatie uitkomsten

- ▶ Bevindingen per blok/bouwsteen (feiten en feitelijke oordelen) afgezet tegen Actieprogramma
- ▶ Oordeel over de bevindingen cq het functioneren van het Weidevogelverbond:
 - ◆ Perspectief Actieprogramma
 - ◆ Contextueel perspectief: de 'rijdende trein'

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

8

Dia 9

 NovioConsult

Nationale weidevogelgoalstelling

“In 2010 dient de achteruitgang van het nationale aantal weidevogels per soort gestopt te zijn. Na 2010 wordt een stijgende tendens gerealiseerd van het aantal voorkomende weidevogels”

Terugblik:

- ▶ 2006-2009: voortgaande negatieve trend
- ▶ achteruitgang in 2010 niet gestopt

Vooruitblik:

- ▶ Er is nog geen concreet zicht op een trendbreuk
- ▶ Wel zijn er in specifieke gebieden positieve resultaten geboekt die mogelijk gaan leiden tot trendbreuk via verankering in SNL

9

OMGEVINGSLEIDEN VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

Centrale strategie

Inrichten en beheren van 30.000 ha, 250.000 ha en 1,2 mln ha leefgebied voor resp. niveau kemphaan, niveau grutto en niveau Kievit.

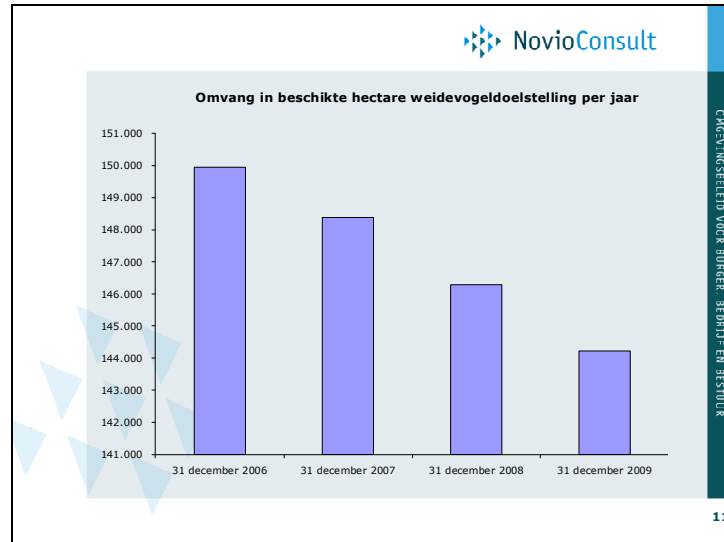
► Terugblik per niveau:

- ◆ Niveau kemphaan: toename met 12.000 ha nodig. Zou vooral bereikt moeten worden in reservaten (graslanden met zwaar beheer). Bereikt?
- ◆ Niveau grutto: door verschuiving beheerpakketten nu minder ha's dan in 2006 met iets zwaarder beheer
- ◆ Niveau Kievit: Geen zicht op. Enige resultaten bereikt i.v.m. 30 mln voor akkervogels (via spoor buiten WVV).

10

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEHOEF EN BESTUUR

Dia 11

Centrale strategie (vervolg)

Terugblik (algemeen):

- ▶ Voor weidevogels vrijwel geen (structurele) resultaten bereikt. Overall areaal verminderd
- ▶ Budgetsturing: verzwaring beheer => minder areaal
- ▶ Pilotprojecten: positieve ervaring met gebiedsgerichte aanpak
- ▶ Nauwelijks tot geen resultaten op 'inrichting' uitgezonderd opkrikplannen en CWP/SNL
- ▶ Gaandeweg consensus ontstaan over noodzaak kerngebieden

Vooruitblik:

- ▶ Geen toename van areaal/geschikt leefgebied voor niveau Kemphaan, Grutto en Kievit te verwachten (eerder afname richting kerngebieden)

12

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEHOEF EN BESTUUR

'Structurele financiering'

Doel/conditie: jaarlijks 35 mln. extra structurele middelen

Terugblik:

- › Financiële dekking van het benodigde budget: per saldo is structurele financiering alleen maar afgenomen
- › Effectiever inzetten van niet-effectieve middelen: deels bereikt d.m.v. SNL
- › Drie maal amendementgelden (ingezet voor opkrikprojecten en pilots)

Vooruitblik:

- › Op korte termijn geen zicht op toereikend budget

13

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEHOEF EN BESTUUR

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

'Ruimtelijke bescherming'

"Aan weidevogelgebieden wordt ruimtelijke bescherming geboden."

Terugblik:

- ▶ Er is een advies over ruimtelijke bescherming opgeleverd
- ▶ In de praktijk gaan nog steeds goede gebieden verloren. Compensatie niet altijd adequaat en niet goed verankerd
- ▶ Instrumentarium (n-WRO) wordt door provincies maar beperkt benut

Vooruitblik:

- ▶ Wordt door veel partijen nog wel belangrijk gevonden. Er lijkt weinig draagvlak te zijn om dit top-down aan te pakken

14

'Nieuw organisatiemodel'

"Het model wordt toegepast vanaf het moment dat het instrumentarium daarvoor is aangepast."

Terugblik:

- ▶ Veel aandacht aan besteed door WVV
- ▶ Positieve praktijkervaring opgedaan o.a. in pilots
- ▶ Rol van gebiedscoördinator en goed CWP cruciaal
- ▶ Inmiddels verankerd in SNL

Vooruitblik:

- ▶ Startniveau per gebied verschillend. Implementatie vraagt nog tijd.

15

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEHOEF EN BESTUUR

'Economisch duurzaam agrarisch beheer'

"Stimuleren en faciliteren natuurgerichte bedrijfssystemen en daarop toegesneden beloningswijzen"

Terugblik:

- ▶ Hierin is (te) weinig bereikt. 7 jaar stilstand?
- ▶ SNL garandeert duurzaamheid niet (6-jarige contracten en risico op overnames) en vergoedingen boeren te laag

Vooruitblik:

- ▶ SNL: onzekerheid i.v.m. heroverwegingen
- ▶ GLB biedt kansen maar is nog ongewis
- ▶ Partijen kijken naar alternatieve marktmechanismen en -producten (bijv. gruttomelk, inkomsten uit recreatie)

16

ONGEVANGSELEID VOOR BURGER, BEHOEF EN BESTUUR

Dia 17

'Vergroten draagvlak & deelnamebereidheid'

"Er wordt versterkt ingezet op draagvlak & deelnamebereidheid"

Terugblik:

- ▶ Binnen TBO's discussie over (kosten) zwaar beheer
- ▶ Vergrijzing vrijwilligersbestanden (niet overal)
- ▶ In sommige gebieden goede samenwerkingsverbanden
- ▶ Vormgeving SNL belangrijke factor in deelname boeren
- ▶ Er bestaan verschillen in de kwaliteit van deelname (gedrag)

Vooruitblik:

- ▶ Brede maatschappelijke steun nodig
- ▶ Samenwerking in gebieden & passende vergoedingen cruciaal

17

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER BEDRIJF EN BESTUUR

Opdracht Weidevogelverbond

Opdracht cf. actieprogramma:

- ▶ Regiegroep start najaar 2006 met uitvoering (brief)
- ▶ Regiegroep stelt actielijst op, op basis van 'first things first' en bewaakt uitvoering (p. 30)
- ▶ Regiegroep stuurt bij of neemt maatregelen als uitvoering stagneert of tot onvoldoende resultaat leidt (p. 30)
- ▶ Streven is: brede maatschappelijke beweging. Regiegroep en kenniskring vormen formele & professionele ruggengraat. Daaromheen wordt iedereen uitgenodigd deel uit te maken van het verbond (p. 30)
- ▶ Eind 2007 1e evaluatie Actieprogramma

ONGEVINGSELEID VOOR BURGERS, BEDRIJF EN BESTUUR

18

Functioneren WVV t.o.v. ijkpunt

- ▶ Gaandeweg steeds minder karakter van sturingsgerichte organisatie
- ▶ Geen sprake van regie op uitvoering door partijen in het verbond:
 - ◆ Geen resultaatgerichte uitvoeringsplanning
 - ◆ Geen scherpe toedeling van verantwoordelijkheden
 - ◆ Geen overzicht en inzicht op uitvoering door verbondspartijen en het doelbereik
 - ◆ Geen evaluatie in 2007
- ▶ Maatschappelijke beweging niet zichtbaar tot stand gekomen

19

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

Functioneren WVV – terugblik leden

- ▶ Verschillende opvattingen over rollen en verantwoordelijkheden en niet voor iedereen helder
- ▶ Haalbaarheid doelstelling verschillend beleefd, ook in relatie tot financiering
- ▶ Doorwerking oorspronkelijke Actieprogramma beperkt
- ▶ Verwachtingen over inzet van WVV liepen uiteen. Beoordeling hiervan ook. Waardering varieert per bouwsteen en per partij
- ▶ WVV wordt nu door velen gezien als een overlegorgaan. Dit wordt niet per definitie positief gewaardeerd
- ▶ Rijdende trein waar je niet afspringt vanwege betrokkenheid bij het weidevogeldoel

ONGEVINGSELEID VOOR BURGERS, BEHOEF EN BESTUUR

20

Dia 21

 NovioConsult

Functioneren WVV - terugblik

- Regiegroep**
 - ▶ Procesmatige agendasturing o.i.v. werkgroep/kenniskring
 - ▶ Weinig beslispunten: betrokkenheid vasthouden lijkt problematisch
 - ▶ Deel van de partijen is nader tot elkaar gekomen
- Werkgroep**
 - ▶ Veel inzet op een (beperkt) aantal onderwerpen
 - ▶ Beperkte capaciteit en geen werkprogramma
 - ▶ Bestuurlijke vergaderingen soms te weinig voorbereid
- Kenniskring**
 - ▶ (te) veel sturing vanuit kenniskring op agenda WVV
 - ▶ Kennisplatform is noodzakelijk en er is veel bereikt
 - ▶ Praktijkgerichtheid is te beperkt

21

ONGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEHOEF EN BESTUUR

ONGEVANGSELEID VOOR BURGER, BEHOEF EN BESTUUR

Oordeel WVV – perspectief AP

- ▶ Doelen niet gehaald
- ▶ Wisselend doelbereik/voortgang per bouwsteen
- ▶ Op onderdelen (amendementgelden, organisatiemodel/SNL) belangrijke resultaten geboekt waarvan deels nog effect verwacht mag worden
- ▶ Op onderdelen nog 'lopend proces' (o.a. WV-boerderijen)
- ▶ Onderlinge uitwisseling wordt als zinvol beoordeeld
- ▶ Aantal partijen dichter naar elkaar gegroeid

22

Oordeel WVV – perspectief 'Rijdende trein'

- › Doel niet gehaald, maar gezien condities en inrichting organisatie ook niet te verwachten
- › Dit was 'onderweg' al duidelijk, maar voor geen enkel lid aanleiding om de aanvaarde opdracht ter discussie te stellen: dus gezamenlijke verantwoordelijkheid
- › Er is meer bereikt dan wanneer er geen WVV was geweest
- › Er had wel meer ingezet door scherpere sturing, minder vrijblijvendheid en meer communicatie i.v.m. brede maatschappelijke betrokkenheid

OMGEVINGSELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

23

Functioneren WVV - Vooruitblik

- ▶ WVV moet nog blijven bestaan. Voor bijvoorbeeld coördinatie kerngebieden en voorbereiden GLB blijft een landelijk platform nodig.
- ▶ Maar er is grote behoefte aan een andere vorm:
 - ◆ Meer op (regie/coördinatie van) de uitvoering gericht: heldere doelen en actiepunten met bijbehorend tijdpad.
 - ◆ Toekennen van actiepunten aan verantwoordelijken. Zij brengen hiervoor eigen apparaat/achterban in stelling.
 - ◆ Sturing en regie op resultaat, open discussie.
 - ◆ Geen vrijblijvendheid.
 - ◆ Sterker betrekken en meer gerichtheid op partijen in het veld.

ONGEVINGSELEID VOOR BURGERS, BEDRIJF EN BESTUUR

24

Dia 25

 NovioConsult

Aanbevelingen

- ▶ Maak een echte en harde keuze voor kerngebieden
- ▶ Formuleer een realistisch doel: beschikbare middelen en realistische uitvoeringsplanning kerngebieden => aantal hectares en tijdshorizon => haalbare nationale weidevogeldoelstelling
- ▶ Herijk centrale strategie: x ha's op basis van herverkaveling financiële middelen (=> duurzame populatie)
- ▶ Bouwstenen herijken op nieuwe centrale strategie: kerngebieden voldoen aan álle voorwaarden (ecologisch, inrichting en beheer, samenwerking, ruimtelijke bescherming, LT-zekerheid over financiën)

OMGEVINGSBELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

25

Aanbevelingen

- ▶ Zet uitvoering & implementatie vóórop.
- ▶ Schep helderheid in collectieve en individuele rollen en verantwoordelijkheden
- ▶ Doel doorvertalen in afspraken over inzet en prestaties op decentraal niveau (individueel en gebiedsgericht)
- ▶ Houd (over)zicht op doelrealisatie en stuur zo nodig bij
- ▶ Ondersteun met thematische werkgroepen => betere praktijkverankering/vertegenwoordiging
- ▶ Zet stevig in op beleidscommunicatie en procesbegeleidende communicatie

ONGEVINGSBELEID VOOR BURGER, BEDRIJF EN BESTUUR

26

Bijlage 4 Verslag Weidevogelverbond 20 mei 2010

1. Opening

De voorzitter heet iedereen in deze gecombineerde vergadering van regiegroep en werkgroep van harte welkom. Omdat we om 15.00 uur worden verwacht voor de excursie, moet de agenda strak in de gaten worden gehouden.

2. Mededelingen

Bericht van verhindering is ontvangen van Rob Hendriks (directie Kennis LNV), Peter Paul Mertens (LNV), Miriam Wellenberg (LNV), Friso van der Zee (directie Kennis), Geert de Snoo (RUL), Dick Melman (WUR), Hank Bartelink ((de 12 Landschappen), Hans Grotenhuis (ZH), Jasper van der Horst (LTO Noord), Jos Roemaat (NPN)

3. Verslag 4 december 2009

Geen opmerkingen. Het verslag wordt onder dankzegging aan de notuliste ongewijzigd vastgesteld. De actiepunten komen terug bij punt 4.

4. Evaluatie Weidevogelverbond

Henk ten Holt (NovioConsult) geeft een toelichting op het evaluatierapport. Hij geeft aan dat zo'n 12 interviews zijn afgenomen, een behoorlijke score gelet op de korte tijdsspanne. Wat betreft de prestaties van het WVV is gekozen voor twee invalshoeken, te weten het perspectief van het Actieprogramma en het perspectief van de rijdende trein. Gebleken is dat er minder vanuit doelen (Actieprogramma) en meer vanuit processen is gestuurd. Bij de beoordeling van het resultaat van het WVV moet worden meegenomen dat er nog resultaten zijn te verwachten. Door de respondenten is duidelijk aangegeven dat er scherper zal moeten worden gestuurd en dat men wil doorgaan. Daarbij staat centraal de begrenzing van kerngebieden. Dit zal ook duidelijk de missie van het WVV moeten worden. De herijking van de bouwstenen zal moeten gebeuren op basis van de kerngebieden. Door respondenten is de overgang van het secretariaat van LNV naar het IPO ook als een relevante ontwikkeling aangemerkt.

Vervolgens geeft de voorzitter de aanwezigen de gelegenheid een algemene indruk van het evaluatierapport te geven.

Tammo Beishuizen (LTONoord) merkt op dat zaken door elkaar lopen. Het gaat enerzijds om de inhoudelijke bouwstenen en hoe hier mee om te gaan, en anderzijds om de organisatie het WVV en hoe hier verbetering in aan te brengen.

Volgens Bart Heller (Noord-Holland) biedt het rapport veel stof tot nadenken. Er worden goede aanzetten voor voortzetting van het WVV gegeven.

Annemiek Roessen (SBB) herkent zich in het rapport en de conclusies. Jammer dat niet eerder is geëvalueerd. Met het oog op de toekomst zal eerst overeenstemming moeten komen over de doelstellingen en daarna over de uitvoering.

Theunis Jacob Slob (Veelzijdig Boerenland) vindt de uitkomsten van de evaluatie heel herkenbaar en vindt het heel positief dat dit onderzoek is gedaan. Hij constateert dat wij met de onvolkomenheden van het WVV hebben leren leven. Dit

kan zowel negatief als positief worden uitgelegd. Wij zullen de belangen die soms tegenstrijdig zijn, niet mogen wegmoffelen.

Hans Konst (Fryslân) vindt het een heldere presentatie. Hij vraagt zich af waarom wij zolang zijn doorgedaan op de eenmaal ingeslagen weg. Wij hebben het laten gebeuren en er was onvoldoende sturing.

Dirk Tanger (12 Landschappen, LBN) kan zich volledig in het rapport vinden. Het is ook een goede aanzet voor de toekomst.

Geart Benedictus (BFVW) staat achter het onderzoeksrapport. Wij hebben zaken onvoldoende projectmatig aangepakt, terwijl wij er wel op afgerekend worden.

Fred Wouters (Vogelbescherming Nederland) staat ook achter het evaluatierapport. Hij erkent dat het een hele worsteling is geweest om het lek boven te krijgen. De Kenniskring heeft veel gedaan om duidelijkheid te verschaffen over de te nemen stappen. Hij is van mening dat het lek nu boven is en dat wij nu beter weten wat te doen. Wij zullen daarbij minder vrijblijvend tewerk moeten gaan. Er zijn nog kennisvragen, die zullen moeten worden beantwoord.

Krijn Jan Provoost (Natuurmonumenten) geeft aan dat wij bij de start van het WVV wisten dat er te weinig geld beschikbaar was. De missie van het WVV moest en moet vooral worden gezien als een intentie om de doelstelling te bereiken. Het werken met kerngebieden biedt de mogelijkheid efficiënt met de beperkte middelen om te gaan.

Louis Fliervoet (LNV, directie Kennis) constateert dat op het terrein van het weidevogelbeheer veel emoties spelen. Eerst zul je die emoties een plek moeten geven, alvorens tot meer zakelijke afspraken te kunnen komen.

Tot slot geeft de voorzitter, Piet Jansen, aan dat er bij de aanvang heel duidelijk sprake was van de intentie om de missie op een goede manier uit te voeren. Meermalen is dit aan de orde geweest in de regiegroep. Hij vindt het belangrijk dat de positieve zaken ook worden genoemd. Hij onderstreept dat de Kenniskring goed werk heeft verricht. Zijn conclusie is dat er enthousiasme is om door te gaan.

Als reactie op deze eerste ronde geeft Henk ten Holt aan dat tijdens de interviews ook positieve resultaten aan de orde zijn geweest. Deze positieve ontwikkelingen worden breed gedragen. Als wij gaan voor een aangepaste doelstelling, dan zal dat duidelijk moeten worden aangegeven.

Op een vraag over de bijdragen van de provincies aan het weidevogelbeheer, merkt Fred Wouters op dat door de provincies zelf een bedrag van ca. € 10 mln is ingezet.

De voorzitter geeft nu de leden de gelegenheid hun opmerkingen over de toekomst van het weidevogelbeleid te maken. Hierbij noemt hij twee uitgangspunten:

1. niemand wil ophouden;
2. wij kunnen niet meer dan adviezen geven.

Bart Heller merkt op dat wij ervaring hebben opgedaan over hoe het moet. Wij zien nu licht aan het einde van de tunnel. Wel zullen wij onze ambities moeten afstemmen op de beschikbare middelen, die zeker minder zullen zijn dan tot nu toe. Welk type WVV staat ons voor ogen. Hij geeft aan meer te voelen voor een coördinerende rol, gericht op de uitvoering. De grote kennis en ervaring die zijn

samengebald in de regiegroep en de werkgroep moeten behouden blijven, juist ook met het oog op een goede advisering van de achterban.

Aard Mulders (LNV) stelt de vraag wat de relatie zal zijn van het WVV met het SNL. Krijn Jan Provoost ziet het WVV als het landelijk platform voor het weidevogelbeleid, dat zeker moet blijven. Het SNL gaat over de middelen, terwijl het WVV over meer gaat.

Ook Annemiek Roessen vindt dat een aparte organisatie nodig blijft.

Theunis Jacob Slob ziet het WVV als het platform waar met een zekere nuchterheid duidelijke afspraken over het weidevogelbeleid worden gemaakt.

Dirk Tanger stelt voor de relatie met het SNL nader te onderzoeken.

Volgens Geart Benedictus moet het platform iets te bieden hebben. Het moet een meerwaarde vertegenwoordigen. Hij wil het niet beperken tot weidevogels. Ook akkervogels en de hele omgeving dienen aan bod te komen.

Hans Konst geeft aan dat het van belang is voor de toekomst, dat wij onze doelen concreter formuleren, met tussendoelen en de monitoring van het proces. Het gaat hier niet primair om de verdeling van de middelen.

Fred Wouters geeft aan dat de agrarische sector zich ontwikkelt, ook wat betreft het weidevogelbeheer. Zo blijkt er veel interesse zijn in het project van VBN over weidevogelboerderijen. Om de verdere uitwerking van het evaluatieverhaal te ondersteunen, stelt hij voor een kleine bijdrage te leveren voor het opstellen van een Plan van Aanpak. Er moet een agenda voor de toekomst worden opgesteld.

Afgesproken wordt dat de weerslag van de discussie met een aantal conclusies als apart onderdeel/hoofdstuk samen met het evaluatierapport zal worden besproken in de werkgroep van 12 augustus, waarna het zal worden voorgelegd aan de regiegroep van 9 september. Daarna zal het worden voorgelegd aan de IPO-Adviescommissie Landelijk gebied (de 12 gedeputeerden voor het Landelijk Gebied) van 16 september.

